

FINANSMINISTERIET

Uppdatering av Finlands stabilitets- program 2011

16b/2011

Ekonomiska och finanspolitiska översikter

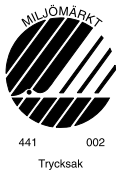
FINANSMINISTERIET

Uppdatering av Finlands stabilitetsprogram 2011

Finansministeriets publikationer

16b/2011

Ekonomiska och finanspolitiska översikter

FINANSMINISTERIET
PB 28 (Snellmangatan 1 A) 00023 STATSRÅDET
Telefon 09 16001 (växel)
Internet: www.finansministeriet.fi
Layout: Anitta Türkkan/FM, informationen

Juvenes Print
Tampereen Yliopistopaino Oy, 2011

Presentationsblad

Utgivare och datum	Finansministeriet, 2011	
Författare	Ekonomiska avdelningen	
Publikationens titel	Uppdatering av Finlands stabilitetsprogram 2011	
Publikationens andra versioner	Publikationens språkversioner: finska: Suomen vakausohjelman tarkistus 2011 (16a/2011) engleska: Stability programme update for Finland 2011 (16c/2011)	
Publikationsserie och nummer	Finansministeriet publikationer 16b/2011	
Beställningar/distribution	Publikationen finns i PDF-format på www.vm.fi/svenska . Anvisningar för beställning av en tryckt version finns på samma adress.	
Tryckeri/tryckningsort och -år	Juvenes Print, Tampereen Yliopistopaino Oy	
ISBN 978- 952-251-181-2 (hft.) ISSN 1459-3394 (hft.) ISBN 978- 952-251-182-9 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	Sidor 50	Språk Svenska
Sammandrag <p>Uppdateringen av stabilitetsprogrammet baserar sig på konjunkturprognosen i finansministeriets Ekonomiska översikt som gavs ut i mars 2011, det s.k. tekniska rambeslutet för statsfinanserna som gäller för 2012-2015 och som Kiviniemis regering antog den 18 mars 2011 samt budgeten för 2011 som riksdagen antog den 20 december 2010.</p> <p>Den regering som utnämns efter riksdagsvalet i april 2011 kommer att fastställa de ekonomi- och finanspolitiska riktlinjerna för nästa regeringsperiod. Europeiska kommissionen ska informeras om dessa riktlinjer så snabb som möjligt.</p> <p>Den finländska ekonomin började växa på bred bas under 2010. Tillväxten beräknas bli 3,6 % under innevarande år. Den kraftiga externa efterfrågan påskyndar exportökningen, men andra efterfrågeposter har också en positiv inverkan på tillväxten. Tillväxten beräknas uppgå i genomsnitt till 2½ procent under 2011-2015.</p> <p>De offentliga samfunden fick i och med finanskrisen ett finansiellt underskott år 2009. Den offentliga ekonomin kommer fortfarande att ha ett litet underskott även på medelfristig sikt ifall inga nya åtgärder vidtas som förstärker den offentliga ekonomin. Tryggandet av den offentliga ekonomins hållbarhet är en ännu större utmaning efter finanskrisen som genomgått. Finanspolitiken behöver alltså strategier och åtgärder som kan förstärka den offentliga ekonomins långfristiga hållbarhet.</p> <p>I samband med uppdateringen av stabilitetsprogrammet för 2009 sattes det som mål att man uppnår ett strukturellt överskott på 0,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten inom hela den offentliga ekonomin. Om utvecklingen följer den grundtrend som presenterats i detta stabilitetsprogram kommer det medelfristiga målet inte att uppnås under programperioden om inga tilläggsåtgärder vidtas. År 2015 beräknas den offentliga ekonomin ha ett strukturellt underskott som är ca 1 % i förhållande till totalproduktionen.</p>		

Innehåll

Inledning och sammanfattning	9
1 Den ekonomiska politikens mål och utgångspunkter	11
1.1 Allmänt	11
1.2 Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken	12
1.3 Uppdateringen av stabilitetsprogrammet 2011 och behandlingen i Finland	13
2 Det ekonomiska läget och utsikterna	15
2.1 Den senaste utvecklingen och den närmaste tidens utsikter	15
2.2 Den ekonomiska utvecklingen på medellång sikt	19
3 Den offentliga ekonomins balans och skuld	23
3.1 Finanspolitikens strategi och budgetmål på medellång sikt	23
3.2 Den offentliga ekonomins balans och skuld	24
3.3 Den offentliga ekonomins konjunkturrensade balans	26
4 Känslighetsanalys och jämförelse med föregående års program	29
4.1 Riskerna för den ekonomiska utvecklingen och deras inverkan på den offentliga ekonomin	29
4.2 Jämförelse med föregående års program	32
5 Den offentliga ekonomins hållbarhet	33
5.1 Åtgärder för att stärka hållbarheten	33
5.2 Hållbarhetskalkyl	35
5.3 Pensionsfonderernas tillgångar	38
6 Den offentliga ekonomins inkomster och utgifter	41
6.1 Regeringens linje	41
6.2 Den offentliga sektorns inkomster och beskattningen	41
6.3 Den offentliga sektorns utgifter	43
6.4 Den offentliga ekonomins produktivitet	44
7 Finanspolitikens nationella förfaranden och institutioner	47

Inledning och sammanfattning

Till följd av den internationella ekonomiska krisen krympte totalproduktionen inom samhällsekonomin exceptionellt kraftigt 2009. Balansen i den offentliga ekonomin har försämrats drastiskt i takt med krisen till följd av sjunkande skatteinkomster, växande konjunkturbetingade utgifter och de statsfinansiella stimulansåtgärderna. Den djupa recession som drabbade Finland har skötts planmässigt. Under den ekonomiska krisen har finanspolitiken dimensionerats med fokus på omsorg om sysselsättningen och den ekonomiska aktiviteten. Regeringen har svarat på det snabbt försämrade ekonomiska läget med stimulansåtgärder som har upprätthållit konsumenternas förtroende. Tack vare den valda ekonomiskpolitiska linjen har arbetslösheten förblivit klart lägre än under depressionsåren på 1990-talet. På detta sätt har man skapat förutsättningar för den förnyade ekonomiska tillväxt som började i fjol.

Recessionen har lämnat djupa och långvariga spår i den offentliga ekonomins finansiella situation och skuldförhållande. Höjningarna av mervärdesskatten, energiskatterna, godis- och läskedrycksskatterna samt avfallsskatten utgör de första stegen mot balans i den offentliga ekonomin. Samtidigt försvinner så småningom de tillfälliga stimulansåtgärdernas inverkan på utgifterna. Finanspolitiken har förändrats från att ha varit stimulerande i en mer åtstramande riktning.

Förändringarna i den ekonomiska aktiviteten återspeglas i den offentliga ekonomins finansiella situation med ett visst dröjsmål. De positiva effekterna av den ökade ekonomiska aktiviteten på den offentliga ekonomin syntes således inte fullt ut 2010. Underskottet i den offentliga ekonomin förblev dock mindre än den gräns på 3 % som satts i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt. Statsfinansernas finansiella situation fortsatte däremot att försämrats i fjol. Statens underskott fördjupades till 5,1 % i relation till totalproduktionen. Kommunekonomin situation förbättrades klart 2010, eftersom kommunernas skatteinkomster växte betydligt snabbare än vad som förutspåtts och personalutgifterna utvecklades återhållsamt. Trycket på att skärpa kommunalbeskattningen och kraftigt utöka kommunernas skuldsättning är fortfarande stort. För att kommunekonomin finansiella situation ska förbättras och skuldsättningen avstanna krävs således att utgiftsutvecklingen fortsätter att vara återhållsam. Den offentliga ekonomins skuld fortsatte att växa snabbt 2010, då statens och kommunernas sammanlagda s.k. EMU-skuld steg till 48 % i relation till bruttonationalprodukten.

I och med att världsekonomin återhämtade sig började också Finlands totalproduktion öka i föl. Produktionen återgår dock inte till den tillväxt som föregick den ekonomiska krisen på samma sätt som efter depressionsåren i Finland i början av 1990-talet. År 2009 rasade BNP med 8 %, medan nedgången åren 1991–1993 var sammanlagt 10 %. Under de följande fem åren uppskattas totalproduktionen växa med drygt 12 %. Återhämtningen blir således klart långsammare än efter föregående depression 1994–1998, då BNP ökade med sammanlagt 22 %. Även om vi skulle nå upp till samma produktionsnivå som föregående toppår 2008 inom några år, blir tillväxten under de närmaste åren av flera orsaker långsammare än efter depressionen i början av 1990-talet. Då förbättrade devalveringen av marken konkurrenskraften kännbart, medan vår priskonkurrenskraft snarare har försämrats under den senaste tiden. Den ekonomiska kris som vi nu upplevt har sannolikt sänkt den potentiella produktionsnivå som motsvarar fullt resursutnyttjande på ett mera bestående sätt. Recessionen har sannolikt påskyndat pensionsavgången i anslutning till befolkningens förändrade åldersstruktur. Den demografiska förändringen leder till att befolkningen i arbetsför ålder håller på att minska.

Medlemsländerna ska sätta ett mål på medellång sikt (s.k. ”medium-term objective”) för hela den offentliga ekonomins strukturella finansiella situation. Vid uppdateringen av stabilitetsprogrammet 2009 sattes som medelfristigt mål för Finland ett strukturellt överskott på 0,5 % i hela den offentliga ekonomin i relation till bruttonationalprodukten. Den offentliga ekonomins situation förbättras i år till följd av den ekonomiska återhämtningen och skattehöjningarna och när de tillfälliga stimulansutgifterna försvinner. Även om den ekonomiska återhämtningen stärker den offentliga ekonomin under de kommande åren, uppskattas den offentliga ekonomin fortfarande uppvisa ett underskott 2015, om inga nya åtgärder som stödjer tillväxten eller stärker den offentliga ekonomin vidtas. Med en utveckling enligt bastrenden i detta stabilitetsprogram kommer således det medelfristiga målet inte att uppnås under programperioden utan tilläggsåtgärder.

Den offentliga ekonomin befinner sig alltså i en mera sårbar ställning än tidigare när det gäller att ta emot utgiftstrycket från den åldrande befolkningen och det krympande skatteunderlaget. Att trygga den offentliga ekonomins hållbarhet innebär en större utmaning än tidigare. Dessa förändrade villkor måste beaktas i den ekonomiska politik som förs efter den ekonomiska krisen.

I finanspolitiken behövs en strategi och åtgärder för att stärka den offentliga ekonomins hållbarhet på lång sikt. Hållbarheten kan i princip förbättras på tre sätt: genom att skära ner utgifterna, höja skatterna eller genomföra strukturella reformer. Ju längre saneringen av den offentliga ekonomin skjuts upp, desto större blir kostnaderna. Efter riksdagsvalet i april 2011 kommer den nya regeringen att slå fast de ekonomisk- och finanspolitiska linjerna för följande regeringsperiod.

1 Den ekonomiska politikens mål och utgångspunkter

1.1 Allmänt

Till följd av den internationella ekonomiska krisen krympte totalproduktionen inom samhällsekonomin exceptionellt kraftigt 2009. I den offentliga ekonomin uppstod ett massivt underskott när skatteinkomsterna minskade och de offentliga utgifterna ökade bl.a. till följd av den stigande arbetslösheten. De ekonomiska aktörernas tilltagande förtroende tillsammans med en expansiv ekonomisk politik skapade förutsättningar för förnyad ekonomisk tillväxt 2010.

Utmärkande för den offentliga ekonomins utveckling under de närmaste åren är att fast inkomsterna växer något snabbare än utgifterna räcker de inte till för att balansera den offentliga ekonomins finansiella situation. Utan nya beslut som stärker den finansiella situationen fortsätter den offentliga ekonomin således att uppvisa underskott och den offentliga skulden fortsätter att växa jämförelsevis kraftigt. Till följd den ekonomiska krisen har penningpolitiken varit exceptionellt lätt. När situationen normaliseras syns det oundvikligen i form av högre räntenivå, något som tillsammans med underskottet i den offentliga ekonomin hotar att leda till en situation där ränteutgifterna blir den utgiftspost som växer snabbast.

I Finlands fall kommer den demografiska förändring som är inom synhåll att vara kraftigare och snabbare än i andra utvecklade industriländer. Den förändring i befolkningsstrukturen som drabbar Finlands samhälls ekonomi prövar oundvikligen också den offentliga sektorns förutsättningar att svara på de förpliktelser som ålagts den. Även om den allmänna ekonomiska situationen återhämtar sig från den exceptionellt djupa krisen, befinner sig Finlands offentliga ekonomi nu i en sämre ställning när det gäller att möta befolkningens förändrade åldersstruktur jämfört med situationen före den ekonomiska krisen.

Under de närmaste åren kommer de största ekonomiskpolitiska utmaningarna att vara hur man ska hantera förändringen i befolkningsstrukturen och lösa den offentliga ekonomins hållbarhetsproblem i anslutning därtill, stärka den ekonomiska tillväxten och lokalisera nya, innovationsbaserade tillväxt-

faktorer samt hantera finanskrisens effekter på den offentliga ekonomin. Även om man under recessionen har varit tvungen att fokusera på kortsiktiga frågor, utgör ovan nämnda stora ekonomiska problem de viktigaste utmaningarna för den ekonomiska politiken.

Efter riksdagsvalet i april 2011 kommer den nya regeringen att slå fast de ekonomisk- och finanspolitiska linjerna för följande regeringsperiod. Det har blivit praxis i Finland att ange de ekonomisk- och finanspolitiska linjerna för den kommande valperioden liksom regeringens utgiftsregel för statsfinanserna för hela regeringsperioden i regeringsprogrammet. De utgör en stabil, långsiktigare ram för skatte- och utgiftspolitiken liksom för hanteringen av den offentliga skulden.

1.2 Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken

Den internationella ekonomiska och finansiella krisen samt den skuldskris som berör euroområdet har accentuerat de ekonomiska problemen i Europa. För att avhjälpa dem har EU inlett en lång rad reformer av de nuvarande verksamhetssystemen och skapat nya förfaranden. Målet med dessa åtgärder är att främja sysselsättningen samt en intelligent, hållbar och engagerande tillväxt. Även stabilitets- och tillväxtpakten revideras till vissa delar så att man förmår trygga en stabil ekonomisk utveckling.

Riktlinjerna för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken har anvisningar med liknande innehåll för såväl EU som samtliga medlemsländer. Med deras hjälp styrs medlemsländernas ekonomiska politik. Rådet beslutar om riktlinjerna utgående från kommissionens förslag. De nuvarande 10 riktlinjerna godkändes 2010 och de gäller till 2014.

För att utveckla samordningen av den ekonomiska politiken har EU:s som mål att fokusera på vissa nyckelområden där det krävs åtgärder för att förbättra tillväxten och konkurrenskraften. På denna grund utarbetar medlemsstaterna nationella Europa 2020-reformprogram, där de i detalj presenterar de åtgärder som de tänker vidta inom ramen för den nya strategin. Man satsar särskilt på att nå de nationella målen och undanröja flaskhalsar som skadar tillväxten.

Riktlinjerna innehåller gemensamma mål som styr medlemsstaternas och unionens agerande. Riktlinjerna är att 1) förbättra de offentliga finansernas kvalitet och hållbarhet, 2) hantera makroekonomiska obalanser, 3) minska obalanserna i euroområdet, 4) optimera stödet för FoU och innovation, stärka kunskapstriangeln och utnyttja den digitala ekonomins potential, 5) förbättra resurseffektiviteten och minska utsläppen av växthusgaser, 6) förbättra företagsklimatet och konsumenternas situation samt modernisera och utveckla industribasen för att säkerställa inre marknadens funktion. För sysselsättningen har man satt följande mål: 1) öka kvinnors och mäns deltagande på arbetsmarknaden, minska den strukturella arbetslösheten och främja kvalitet i arbetet, 2)

utveckla en kvalificerad arbetskraft som motsvarar arbetsmarknadens behov och främja livslångt lärande, 3) förbättra utbildningssystemens kvalitet och resultat på alla nivåer och öka deltagandet i högre utbildning eller motsvarande samt 4) främja social delaktighet och bekämpa fattigdom.

Den ekonomiska politik som förts i Finland har under hela 2000-talet stått i samklang med Europeiska unionens tillväxt- och stabilitetspakt och de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Den uppdatering av stabilitetsprogrammet som föreslås här och Finlands Europa2020-reformprogram överensstämmer sinsemellan.

1.3 Uppdateringen av stabilitetsprogrammet 2011 och behandlingen i Finland

Uppdateringen av stabilitetsprogrammet bygger på beslutet om ramarna för statsfinanserna 2012–2015, budgeten för 2011 som riksdagen godkände 20.12.2010 samt de prognoser som legat till grund för dessa. I utgiftskalkylerna för 2012–2015 har beaktats verkningarna av de beslut som ingick i budgeten för 2011.

Dokumentet skickas till EU:s institutioner efter det att det godkänts vid statsrådets allmänna sammanträde. Innehållet i uppdateringen av stabilitetsprogrammet har presenterats skriftligt för riksdagens stora utskott. Kommissionens bedömning och rådets utlåtande om Finlands stabilitetsprogram kommer att behandlas av riksdagen i samband med förberedelserna för rådet för ekonomiska och finansiella frågor (det s.k. Ecofin).

Stabilitetsprogrammet överensstämmer med den uppförandekod som EU:s råd antog 7.9.2010.

2 Det ekonomiska läget och utsikterna

2.1 Den senaste utvecklingen och den närmaste tidens utsikter

Under 2010 vände den finländska ekonomin uppåt på bred basis. Enligt Statistikcentralens förhandsuppgifter var årsförändringen i BNP 3,1 % för 2010. Att exporten ökade med 5,1 % spelade den viktigaste rollen för efterfrågeökningen. När det gäller investeringarna ökade särskild investeringarna i bostadsbyggnader kraftigt och den privata konsumtionen ökade med goda 2,6 %. Hushållens konsumtion ökade även i följd mindre än de disponibla inkomsterna, så spargraden steg ytterligare. Företagens verksamhet var i följd lönsammare än året innan, eftersom vinsterna ökade med ungefär en tredjedel och därmed ökade företagens redovisade skatter kännbart. Trots den tilltagande ekonomiska aktiviteten uppvisade statsförvaltningens finansiella situation fortfarande ett underskott på 10 miljarder euro.

Perioden av snabb tillväxt fortsatte inom världsekonomin. Under de närmaste åren ökar världens köpkraftskorrigerade bruttonationalprodukt i en takt som överstiger 4 %. Tyngdpunkten i tillväxten ligger i de länder som är stadda i utveckling och som växer i en takt av i medeltal cirka 6 %. På motsvarande sätt växer de traditionella industriländerna i en takt av i medeltal cirka 2 %. Förenta staternas ekonomi har återhämtat sig tämligen snabbt, bl.a. därför att den fungerande finansmarknaden har dämpat bankkrisens inverkan på realekonomins aktivitet. Den ekonomiska tillväxten kommer i år upp i en takt av något över och nästa år något under 3 %. På medellång sikt dämpas tillväxten av den låga sysselsättningen och de negativa förmögenhetseffekterna från bostadsmarknaden, och dessutom av den offentliga ekonomins omfattande anpassningsbehov och den externa obalansen. Inom euroområdet och EU blir tillväxten i år och nästa år knappt 2 %. Tillväxttakten inom euroområdet varierar kraftigt: Tyskland kommer i år upp i en takt av cirka 3 %, medan tillväxten i de länder som kämpar med en ekonomisk och finansiell kris blir under 1 % eller så krymper deras ekonomier.

Tillväxten i Kina avtar till cirka 9 %. Tillväxten fördröjs av att efterfrågeökningen i industriländerna är trög samt av att Kinas priskonkurrenskraft försämras. Ryssland har i år och nästa år förutsättningar för en stark tillväxt på cirka 5 %. Tillväxten i Ryssland stöds av den fortsatt höga prisnivån på olja och det tills vidare låga kapacitetsutnyttjandet, även om stelbentheterna inom ekonomin, statsstyrningen och de protektionistiska åtgärderna fördröjer tillväxten på medellång sikt. Även Sveriges ekonomi fortsätter att växa snabbt; i år blir tillväxten över 4 % och de följande två åren cirka 3 %. Den snabba tillväxten i Sverige stöds av såväl exportefterfrågan som den inhemska efterfrågan.

I våra viktigaste exportländer, Tyskland, Sverige och Ryssland, har den ekonomiska tillväxten stärkts, vilket ökar importefterfrågan i dessa länder. Industrins exportförväntningar var tämligen positiva i början av året. Tyngdpunkten i exportökningen ligger på den traditionella metallindustrin, eftersom exportbeställningarna på maskiner och metallprodukter ökade snabbt under fjolåret. Även kemiindustrins exportförväntningar var mycket positiva vid årsskiftet. Däremot fortsatte osäkerheten i fråga om exportefterfrågan på elektronikindustrins produkter, och exporten av trä- och pappersindustrins produkter växer inte längre i samma takt som senaste år. I år ökar varuexporten i nästan samma takt som i fjol. Tjänsteexporten torde växa sämre än varuexporten, så totalt ökar exporten med 8 %. Prisstegringen på metaller och kemiska produkter höjer exportpriserna med 5½ %. Under de närmaste åren ligger tyngdpunkten i exportökningen fortfarande på metallindustrin, som drabbades av den allra djupaste svackan 2009. Exportökningen avtar så småningom i och med att världshandeln börjar växa långsammare.

Industriproduktionens stärkta tillväxt upprätthåller ökningen av råvaruimporten även i år samtidigt som nya investeringar ökar behovet av att importera investeringsvaror. Å andra sidan avtar fjolårets snabba ökning av importen av konsumtionsvaror, eftersom hushållens realinkomster inte just ökar i år. Tjänsteimporten reser sig från fjolårets bottenivå. Importen ökar i år med 6½ % och nivån på importpriserna stiger 8½ %. Priserna stiger snabbast inom energi och råvaror: de står sammanlagt för mer än hälften av varuimporten.

Under de närmaste åren fortsätter importen att öka i rask takt, även om tillväxten avtar. Den stora importbenägenhet som hänför sig till metallindustrins produktionsbranscher och metallindustrins tillväxt, som är snabbare än genomsnittet, upprätthåller den produktionsrelaterade importen, som fortsätter att vara snabbare än importen av konsumtionsvaror.

I Finland ökade de privata konsumtionsutgifterna med 2,6 % i fjol, medan de ökade med knappt 1 % inom euroområdet. Tillväxttakten för hushållens nominella inkomster ökade med en procentenhet i Finland när arbetslösheten dämpades, fast inkomsterna och pensionerna steg långsammare. Prisstegringen påskyndades endast något, så köpkraften, dvs. hushållens disponibla realinkomster, växte något snabbare än året innan. Eftersom konsumtionen ökade långsammare än inkomsterna steg spargraden ytterligare. Hushållens skuldbe-

stånd fortsatte att växa snabbare än inkomsterna, och skuldsättningen nådde igen nytt rekord, cirka 115 % av de disponibla inkomsterna.

Hushållens konsumtion nådde ännu inte helt den nivå som den låg på innan den började krympa i mitten av 2008, så de uppdämda konsumtionsbehoven fortsätter att öka hushållens anskaffningar i någon mån. Klarast torde detta synas i form av köp av sällanköpsvaror, t.ex. bilar. Också bostadsinvesteringarna ökar inköpen av sällanköpsvaror. Den privata konsumtionen förutspås öka med 2 % i år och med 1,8 % nästa år. När realinkomsterna börjar öka i slutet av prognosperioden ökar också den privata konsumtionen med drygt 2 % från föregående år. Hushållens konsumtionsintentioner torde överstiga inkomstökningen, så sparbetende torde avta i år, och när konsumtionsökningen tilltar mot slutet av prognosperioden torde trenden hålla i sig även nästa och därpå följande år.

Tillväxtförutsättningarna för den inhemska produktionen är synnerligen positiva. Efterfrågan på Finlands huvudmarknader och i våra huvudnyttighetsgrupper är stark. Företagen har fortfarande ledig kapacitet och varken priset eller efterfrågan på finansiering torde utgöra något hinder för investeringar i fortsättningen. Också utbudet av kunnig arbetskraft är bra, så på kort sikt torde den starka produktionstillväxt som tog vid i fjol fortsätta. I år och nästa år torde förädlingen, dvs. industriproduktionen och byggnadsverksamheten, fortsätta att leda tillväxten. Tjänsteproduktionen stöds av såväl affärlivets som hushållens tilltagande efterfrågan, så produktionsökningen tycks som helhet vila på bred basis. Enligt prognosen når den ekonomiska tillväxten i slutet av nästa år samma toppnivå som i slutet av 2008, så konjunktursvackan tycks bli djup men relativt kortvarig. Tillväxten förväntas vila på bred basis, eftersom både tjänsteproduktionen och förädlingsverksamheten torde bidra med lika stor insats till totalproduktionen under prognosperioden.

Sysselsättningsläget förbättrades under 2010. Mätt med årsmedelvärdet minskade dock antalet sysselsatta ytterligare något och arbetslöshetsgraden steg. Antalet sysselsatta fortsatte att minska inom industrin, medan antalet arbetsplatser ökade inom servicenäringarna. Inom handeln förekom tillväxt inom bl.a. partihandeln och lagerverksamheten. Även antalet arbetstimmar ökade och den genomsnittliga arbetstiden förlängdes med 1,4 % 2010. En orsak till att arbetstimmarna ökade var att permitteringarna minskade, men också de som är i arbete eller är undersysselsatta fick längre arbetstider.

Sysselsättningen fortsätter att förbättras 2011. Arbetsinsatsen ökar i stora drag lika mycket i såväl timmar som antalet sysselsatta, så även till denna del skulle arbetsmarknadsläget redan vara på väg att normaliseras. Arbetslöshetsgraden sjunker till 7,6 %, och 69,1 % av 15-64-åringarna är sysselsatta. Sysselsättningsgraden börjar stiga snabbare eftersom antalet 15-64-åringar förutspås minska framöver. När antalet personer i arbetsför ålder minskar befinner sig de personer som står utanför arbetskraften (dvs. som är statistikförda utanför arbetskraften) i en avgörande ställning. I dagsläget utgör de en stor arbetskraftsreserv för arbetsmarknaden.

Mätt med det nationella konsumentprisindexet steg priserna med i medeltal 1,2 % 2010. Inflationen beräknas tillta till 3,3 % i år. Det är särskilt de stigande livsmedels- och energiråvarupriserna på den internationella nyttighetsmarknaden som sätter fart på inflationen. Mot slutet av 2013 avtar inflationen så småningom till omkring 2 %, när råvarupriserna börjar stiga långsammare och åtstramningen av penningpolitiken dämpar den totala efterfrågan inom ekonomin. De stigande räntorna på bostadslån håller dock inflationen på hög nivå, och 2012 förutspås den vara 2,7 %.

Under början av 2011 har inflationen tilltagit till över 3 %. Bakom utvecklingen ligger särskilt de dyrare energiråvarorna, som har höjt bränslepriserna, samt den skärpta energibeskattningen, som har höjt priset på hushållsel. Dyrare energi och skärpt energibeskattnings innebär indirekt också tryck på att höja konsumentpriserna när varu- och tjänsteproducenterna försöker höja priserna på sina produkter för att täcka de högre produktionskostnaderna. Den förutspådda utvecklingen av världsmarknadspriserna i kombination med skatteändringarna leder till att energinyttigheterna sätter ordentligt fart på höjningen av konsumentpriserna i år. Åren 2012–2013 antas trycket på den internationella energimarknaden och därmed höjningen av energipriserna dämpas.

Löntagarnas inkomstnivåindex steg med 2,6 % i fjol. Våren 2010 slöts kollektivavtal inom flera branscher. Merparten av avtalen är fleråriga, men i regel kom man överens om löneförhöjningar för endast ett år framåt. De avtalsenliga förhöjningar som förhandlades fram under 2010 ökade inkomsterna med endast cirka 0,7 %. Andra faktorer än de avtalsenliga förhöjningarna höjde inkomstnivån med 0,5 %, dvs. fortfarande litet jämfört med tidigare år. Största delen av inkomstökningen förklaras med att höjningen av inkomstnivån 2009 påverkade inkomsterna fullt ut först 2010.

Nivån på de löneuppgörelser som ingåtts fram till början av mars 2011 och som gäller 2011 har rört sig kring 1½-2 %. Bland dem finns avtal för den privata och den offentliga sektorn. De allmänna förhöjningarna har varit högre än föregående år, men den förhöjande inverkan som överförs från föregående år till detta år krymper jämfört med situationen för ett år sedan. Man kan anta att de löneuppgörelser som ännu inte ingåtts följer de avtal som redan slutits under våren, vilket leder till att inkomstnivån i år stiger måttfullt från i fjol. När produktionen inom ekonomin återhämtar sig förutspås andra faktorer än avtalsenliga förhöjningar höja inkomsterna under de närmaste åren med ett belopp som ligger närmare det långsiktiga medeltalet. Dessutom höjer bl.a. arbetsförbättrade produktivitet de avtalsenliga förhöjningarna. Inkomstnivåindexet beräknas således stiga ännu snabbare 2012 och 2013.

I år förutspås tillväxten bli 3,6 %, varav en betydande del utgör överhäng. Den starka utländska efterfrågan påskyndar exportökningen, vilket leder till att kapacitetsutnyttjande stiger. Till följd av detta förväntas investeringarna komma i gång och den ekonomiska tillväxten expandera ytterligare. Samtliga efterfrågeposter förutspås påverka tillväxten positivt, och exporten får den vik-

tigaste rollen. År 2012 förutspås totalproduktionen öka med 2,7 %. Tillväxten påverkas fortfarande av exporten, men inte i lika hög grad som i år. När det gäller investeringarna minskar husbyggnadsinvesteringarnas betydelse och den privata konsumtionen ökar något långsammare. År 2013 förutspås totalproduktionen öka med 2,4 %.

2.2 Den ekonomiska utvecklingen på medellång sikt

I och med att världsekonomin återhämtade sig började även Finlands totalproduktion öka i fjol och i år påskyndas ökningen. Produktionen återgår dock inte till den tillväxt som föregick den ekonomiska krisen på samma sätt som efter depressionsåren i början av 1990-talet. År 2009 rasade BNP 8 %, medan nedgången 1991–1993 var sammanlagt 10 %. Under de följande fem åren uppskattas totalproduktionen växa med i medeltal 2½ % om året. Återhämtningen blir således långsammare än efter föregående depression 1994–1998, då BNP ökade med i medeltal 4 % om året.

Under de närmaste åren blir tillväxten av flera orsaker långsammare än efter depressionen i början av 1990-talet, även om produktionen når samma nivå som toppåret 2008 redan nästa år. Den gången förbättrade devalveringen av marken konkurrenskraften kännbart, medan vår priskonkurrenskraft snarare har försämrats under den senaste tiden. Den ekonomiska kris som vi nu upplevt har sannolikt sänkt den potentiella produktionsnivå som motsvarar fullt resursutnyttjande på ett mera bestående sätt. Den demografiska förändringen leder till att befolkningen i arbetsför ålder håller på att minska.

De ekonomiska tillväxtmöjligheterna granskas genom att man bedömer hur produktionsresurserna inom samhällsekonomin, dvs. arbetskraften och kapitalet, samt produktiviteten utvecklas. Under den ekonomiska krisen krympte totalproduktionen inom den finländska samhällsekonomin exceptionellt drastiskt särskilt när exportefterfrågan sjönk kraftigt. Detta har syns bl.a. i form av ökad arbetslöshet och minskat kapacitetsutnyttjande i företagen. I spåren efter krisen används de ekonomiska produktionsresurserna således i mindre utsträckning än tidigare. Bedömd med hjälp av den produktionsfunktionsmetod som EU-kommissionen och medlemsländerna utvecklat tillsammans vore Finlands s.k. produktionsklyfta, dvs. skillnaden mellan den faktiska produktionen och den potentiella produktionen, cirka 5 % 2010.

På medellång sikt beräknas den totala produktionen växa snabbare än den potentiella produktionen. Detta är möjligt för i spåren efter krisen finns sådana oanvända resurser som behövs inom produktionen, t.ex. arbetskraft. Produktionsklyftan antas således växa igen, dvs. den totala produktionen beräknas motsvara den potentiella produktionen inom ekonomin i slutet av granskningsperioden. Under de närmaste åren beräknas den potentiella produktionen öka med cirka 1,5 % om året.

Den viktigaste enskilda faktorn som förklarar den ekonomiska tillväxten i Finland efter depressionen i början av 1990-talet har varit den snabbt förbättrade produktiviteten, som i sin tur beror på elektronikindustrins stärkta ställning. Fast det är svårt att förutspå den teknologiska utvecklingen och nya innovationer, tycks ändå möjligheterna att förbättra produktiviteten i Finland vara sämre än förr; för närvarande finns inget sådant nytt fenomen som Nokia inom synhåll. Den ekonomiska krisen kan ha bestående eller långvariga effekter på ekonomin. Befolkningens förändrade åldersstruktur ökar sannolikt servicesektorns betydelse inom ekonomin. Tjänsteproduktionens produktivitet har i allmänhet förbättrats långsammare än inom den traditionella industrin. Produktivetsförbättringen beräknas också vara rätt långsam under de närmaste åren.

Enligt Statistikcentralens befolkningsprognos minskar befolkningen i arbetsför ålder med drygt 85 000 personer under de kommande fem åren. Utbudet av arbetskraft kommer således att minska. Till följd av de krympande arbetskraftsresurserna börjar ökningen av antalet sysselsatta så småningom avta. Sysselsättningsgraden (15-64-åringarna) beräknas dock återgå till 71 % före 2015. Utbudet av arbetskraft påverkas av befolkningen i arbetsför ålder och av de arbetsföras villighet att ställa sin arbetskraft till arbetsmarknadens förfogande.

Graden av deltagande i arbetskraften varierar mellan åldersgrupperna. När det ekonomiska läget förbättras återvänder en del av dem som stått utanför arbetskraften till arbetsmarknaden. Till följd av den ekonomiska krisen slutade graden av deltagande i arbetskraften att stiga och sjönk tillfälligt. När arbetsmarknaden återhämtar sig från recessionen antas 15-64-åringarnas deltagande i arbetskraften på medellång sikt stiga till en högre nivå än tidigare, drygt 76 %.

Tabell 1a. Utsikter för makroekonomin

	2010 mrd. eur	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		Förändring					
1. BNP, volym	158,0	3,1	3,6	2,7	2,4	2,1	1,9
2. BNP till gängse priser	180,3	5,3	6,4	5,2	4,5	4,3	4,0
Komponenter i BNP-volymen							
3. Privat konsumtion	97,3	2,6	2,1	1,8	2,3	2,3	2,2
4. Offentlig konsumtion	44,2	0,4	1,2	0,6	0,9	0,4	0,4
5. Kapitalbildning	33,4	0,8	7,2	4,7	2,9	2,6	2,2
6. Lagerförändring (% av BNP)	0,8	0,4	1,1	1,5	1,8	1,9	1,8
7. Export av varor och tjänster	70,2	5,1	7,8	5,5	4,3	4,5	4,5
8. Import av varor och tjänster	65,2	2,6	6,7	4,7	3,9	3,5	3,5
Kalkylerad inverkan på BNP-tillväxten, %-enheter							
9. Inhemsk efterfrågan på slutprodukter	175,0	1,7	2,7	2,0	2,0	1,8	1,7
10. Lagerförändring	0,8	0,5	0,3	0,3	0,1	-0,3	-0,4
11. Nettoexport	5,0	1,0	0,6	0,5	0,3	0,6	0,6

Tabell 1b. Prisindexens utveckling

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Förändring					
1. BNP-priset	2,1	2,7	2,4	2,1	2,1	2,1
2. Privat konsumtion, pris	1,0	3,3	2,7	2,2	2,0	2,0
3. Harmoniserat konsumtionsprisindex	1,7	3,0	2,4	2,0	2,0	2,0
4. Offentlig konsumtion, pris	1,8	2,6	2,7	2,7	3,0	3,0
5. Investeringar, pris	-0,9	1,8	2,1	1,8	2,0	2,0
6. Exportprisindex	4,1	5,5	3,3	2,4	1,0	1,0
7. Importprisindex	5,6	7,0	4,2	3,6	2,0	2,0

Tabell 1c. Arbetsmarknadens utveckling

	2010 nivå	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		Förändring, %					
1. Sysselsättning, 1000 personer	2 447	-0,4	1,7	0,9	0,6	0,1	0,0
2. Sysselsättning, 1000 arbetstimmar	41 539	1,1	1,8	0,7	0,4	0,1	0,0
3. Arbetslöshetsgrad (%)	224	8,4	7,6	7,2	6,9	6,5	6,3
4. Arbetets produktivitet, personer	64,6	3,5	1,8	1,8	1,8	2,0	1,9
5. Arbetets produktivitet, utförda arbetstimmar	3,8	2,0	1,7	1,8	1,8	2,0	1,9
6. Löntagaresättningar	73,5	1,9	4,5	4,1	4,0	3,8	3,7
7. Löntagaresättningar per arbetstagare	30,0	2,3	2,7	3,2	3,4	3,7	3,7

Tabell 1d. Sektorbalanser

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	% av BNP					
1. Finlands nettoutlåning utomlands	3,2	2,3	2,2	2,0	2,0	2,0
varav:						
- Varu- och tjänstebalansen	2,8	2,8	2,9	2,6	2,7	2,7
- Balansen för produktionsfaktorer och transfereringar	0,3	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
- Kapitalöverföringar	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
2. Den privata sektorns nettoutlåning	5,6	3,8	2,9	2,7	2,7	2,8
3. Den offentliga ekonomins nettoutlåning	-2,5	-1,8	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
4. Statistisk differens	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

Tabell 1 e. Bakgrundsantaganden

	2010	2011	2012	2013
3 mån. EURIBOR-ränta	0,8	1,4	2,1	2,5
Oblighationsränta 10 år	3,0	3,5	4,0	4,3
USD/EUR-valutakurs	1,3	1,4	1,4	1,4
Nominell effektiv valutakurs	-3,7	0,0	0,0	0,0
Global (ej EU) BNP-tillväxt	4,8	4,2	4,5	4,6
EU-27 BNP-tillväxt	1,8	1,7	2,0	2,0
BNP-tillväxt på viktigaste exportmarknaderna	11,6	7,0	6,8	6,0
Världshandelns tillväxt	15,1	10,0	7,5	7,0
Räolja (USD/barrel)	79,8	101,3	108,0	114,8

* För kalkylen på medellång sikt har inte definierats exakta bakgrundsantaganden utan kalkylerna bygger på mer allmänna beräkningar av omvärldens utveckling.

3 Den offentliga ekonomins balans och skuld

3.1 Finanspolitikens strategi och budgetmål på medellång sikt

Den djupa recessionen som drabbat Finland har skötts planmässigt. Under den ekonomiska krisen har finanspolitiken dimensionerats med fokus på samsättningen och den ekonomiska aktiviteten. Regeringen har svarat snabbt på det försämrade ekonomiska läget med stimulansåtgärder som har upprätthållit konsumenternas förtroende. Tack vare den valda ekonomiskpolitiska linjen är arbetslösheten klart lägre än vad den kunde ha varit enbart på grundval av den kraftiga minskningen av bruttonationalprodukten.

I Ecofin-rådets yttrande (26.4.2010) om Finlands uppdaterade stabilitetsprogram för 2009–2013 uppmanades Finland att

- i) genomföra den planerade finanspolitiken för 2010 i linje med den ekonomiska återhämtningsplanen för Europa och samtidigt säkerställa att det planerade överskridandet av referensvärdet på 3 % av BNP blir begränsat och tillfälligt,
- ii) snabbt vidta åtgärder för att fastställa en konkret och övergripande finanspolitisk strategi på medellång sikt för att konsolidera de offentliga finanserna från och med 2011, bland annat i syfte att nå det medelfristiga målet och återställa de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet.

Regeringen har förbundit sig till en ansvarsfull och långsiktig finanspolitik. Regeringen har fortsatt med ramförfarandet som lett till goda resultat och som visade sig fungera även under recessionen. Ramförfarandet har gett utrymme åt konjunkturutjämnande automatik, och det har inte förhindrat övervägda utgiftsökningar som syftar till att upprätthålla den ekonomiska aktiviteten.

Effekten av och kostnaderna för de stimulansåtgärder som vidtas tillfälligt eller är av engångsnatur infaller i huvudsak 2009—2011. I fråga om dessa åtgärder behövs inga separata frigörelsebeslut. Under 2010 och 2011 tas de första stegen mot balans i den offentliga ekonomin. I och med att mervärdesskat-

ten, energiskatterna, godis- och läskedrycksskatterna samt avfallsskatten höjts har finanspolitiken ändras från att ha varit stimulerande i en mer åtstramande riktning.

Medlemsstaterna ska sätta ett mål på medellång sikt (s.k. ”medium-term objective”) för hela den offentliga ekonomins strukturella finansiella situation. Vid uppdateringen av stabilitetsprogrammet 2009 sattes som medelfristigt mål för Finland ett strukturellt överskott på 0,5 % i hela den offentliga ekonomin i relation till bruttonationalprodukten. Med en utveckling enligt bastrenden i detta stabilitetsprogram kommer det medelfristiga målet inte att uppnås under programperioden utan tilläggsåtgärder.

Den ekonomiska krisen har förändrat finanspolitikens uppgiftskonstellation och utgångspunkter. Balansen i den offentliga ekonomin har försämrats drastiskt i takt med krisen till följd av sjunkande skatteinkomster, växande konjunkturbetingade utgifter och de statsfinansiella stimulansåtgärderna. Den offentliga ekonomin befinner sig alltså i en mera sårbar ställning än tidigare när det gäller att ta emot utgiftstrycket från den åldrande befolkningen och det krympande skatteunderlaget. Att trygga den offentliga ekonomins hållbarhet innebär en större utmaning än tidigare. Dessa förändrade villkor måste beaktas i den ekonomiska politik som förs efter den ekonomiska krisen.

I finanspolitiken behövs en strategi och åtgärder för att stärka den offentliga ekonomins hållbarhet på lång sikt. Hållbarheten kan i princip förbättras på tre sätt: genom att skära ner utgifterna, höja skatterna eller genomföra strukturella reformer. Ju längre saneringen av den offentliga ekonomin skjuts upp, desto större blir kostnaderna.

Efter riksdagsvalet i april 2011 kommer den nya regeringen att slå fast de ekonomisk- och finanspolitiska linjerna för följande regeringsperiod. Europeiska kommissionen kommer att informeras om dessa linjer så snart som möjligt.

3.2 Den offentliga ekonomins balans och skuld

Finlands offentliga ekonomi var mycket stark och uppvisade ett överskott under hela senaste decennium ända till 2008. Till följd av den ekonomiska krisen försämrades den offentliga ekonomins finansiella situation med cirka 7 procentenheter 2009 och uppvisade då ett underskott på nästan 3 % i relation till totalproduktionen. Också 2010 var underskottet mindre än stabilitets- och tillväxtpaktens gräns på 3 %, fast prognoserna överlag gav vid handen att den skulle överskridas.

År 2011 uppskattas underskottet i den offentliga ekonomin minska klart till följd av den relativt starka ekonomiska tillväxten och skattehöjningarna. Utan nya åtgärder som stärker den finansiella situationen fortsätter den offentliga ekonomin dock att uppvisa ett underskott på medellång sikt. Den förutspådda ekonomiska tillväxten räcker ännu inte till för att stabilisera den offentliga

ekonomin. Fast skuldsättningen är snabb de närmaste åren överskrider inte den offentliga skulden den gräns på 60 % i relation till totalproduktionen som satts för EU-länderna i stabilitets- och tillväxtpakten under programperioden.

Till följd av den ekonomiska krisen har särskilt statsfinanserna försämrats kraftigt. Till detta har bidragit framför allt konjunkturkänsligheten hos statens skatteinkomster och stimulansåtgärderna. I år förutspås underskottet i statsfinanserna bli 4 % i relation till BNP, och det krymper jämförelsevis långsamt under de närmaste åren. Statens inkomster enligt nationalräkenskaperna ökar med i medeltal 5 % om året under perioden 2011–2015. Samtidigt stannar utgiftsökningen vid knappt 4 % om året. Den snabbaste ökningen i statens inkomster infaller i år, då inkomsterna ökar med så mycket som 10 % till följd av den tilltagande ekonomiska aktiviteten och skärpningen av den indirekta beskattningen.

Kommunsektorn tycks klara sig undan recessionen med jämförelsevis små skavanker. Under den ekonomiska krisen stöddes kommunernas finansiella situation medvetet t.ex. genom att deras andel av intäkterna av samfundsskatten tillfälligt höjdes. Under de närmaste åren växer kommunernas skatteinkomster snabbare, även om en tillväxt på i medeltal $3\frac{1}{2}$ % åren 2011-2015 är klart långsammare än under åren före recessionen. Även om utsikterna för kommunekonomin har förändrats i en bättre riktning än vad som förutspåddes tidigare, tvingar reparerandet av spåren efter recessionen, osäkerheterna i anslutning till den framtida inkomstutvecklingen och trycket i anslutning till den stigande kostnadsnivån kommunerna att fortsätta med den försiktiga utgiftspolitik. Kommunekonomin förblir också nära nog i balans under de närmaste åren.

Socialskyddssektorn förutspås uppvisa ett överskott på medellång sikt. Arbetspensionsanstalterna uppvisar ett klart överskott, men överskottet förutspås minska långsamt när pensionsutgifterna stiger snabbt under det nya årtiondet. Arbetspensionsavgifterna förutspås stiga sammanlagt 1,6 procentenheter i relation till lönesumman före 2014 i enlighet med trepartsavtalet från januari 2009. De omfattande arbetspensionstillgångarna ger arbetspensionsanstalterna betydande kapitalinkomster på medellång sikt. Övriga socialskyddsfonder, dvs. Folkpensionsanstalten och Arbetslöshetsförsäkringsfonden, är nära nog i balans.

Statens och kommunernas ränteutgifter är den utgiftspost som växer snabbast på medellång sikt. För närvarande är räntenivån mycket låg, och trots att lånestocken växer förblir ränteutgifterna relativt låga. Den effektiva räntan på statens och kommunernas sammanlagda skuld är som lägst i år, dvs. cirka 3 %. Mot slutet av granskningsperioden stiger priset för skuldtagningen när den allmänna räntenivån stiger. Höjningen av räntenivån överförs med ett visst dröjsmål till ränteutgifterna i den takt som den befintliga skulden måste förnyas till högre ränta än tidigare. Den offentliga sektorns ränteutgifter uppgår till 4,3 miljarder euro 2015, då de fortfarande var bara 2,5 miljarder euro i fjol.

3.3 Den offentliga ekonomins konjunkturrensade balans

Den potentiella produktionen inom Finlands samhällsekonomi ökade med en årlig takt på drygt 3 % under 2000-talets första år. Den djupa recessionen hämmade dock kraftigt den potentiella produktionens tillväxt. Recessionens inverkan förmedlades till tillväxtpotentialen via såväl arbetskrafts- som kapitalinsatsen. När situationen på arbetsmarknaden försämrades minskade utbudet av arbetskraft kännbart. Alla som försvann från arbetsmarknaden ställer sig inte nödvändigtvis mera till arbetsmarknadens förfogande på tidigare sätt när konjunkturläget förbättras. Den potentiella produktionen har uppskattats med hjälp av den produktionsfunktionsmetod som ECOFIN-rådet kommit överens om. Den potentiella produktionen beskriver ekonomins produktionsförmåga och den bestäms av produktiviteten, kapitalstocken och arbetskraftsresurserna.

Senaste år fick tillväxten en nytändning och det har i någon mån tillfälligt påskyndat den potentiella produktionsökningen, eftersom investeringarna har börjat öka och arbetslösheten minska. Ändå börjar den åldrande befolkningen och den krympande befolkningen i arbetsför ålder redan nu begränsa ekonomins tillväxtpotential. Till följd av att arbetskraften minskar är den potentiella produktionens tillväxt i framtiden i huvudsak beroende av att produktiviteten utvecklas gynnsamt.

Den s.k. produktionsklyftan, som beskriver konjunkturläget, dvs. skillnaden mellan den totala produktionen och den beräknade potentiella produktionen, växte drastiskt under recessionen. År 2008 var den totala produktionen fortfarande klart större än den potentiella produktionen och produktionsklyftan var således positiv. När ekonomin krympte 2009 blev dock produktionsklyftan snabbt negativ. Skillnaden mellan den totala produktionen och den potentiella produktionen började krympa redan i fjol. Den negativa produktionsklyftan till följd av den djupa recessionen beräknas växa igen ungefär i mitten av årtiondet.

Finanspolitikens inverkan kan bedömas med hjälp av förändringarna i det konjunkturrensade finansiella överskottet. Det konjunkturrensade finansiella överskottet beskriver hur den offentliga ekonomins finansiella situation skulle se ut om ekonomins produktionsresurser skulle användas fullt ut. Då måste man emellertid beakta de osäkerhetsfaktorer som hänför sig till beräkningen av den potentiella produktionen och konjunkturrensningen och som framhävs under sådana stora konjunktursvängningar som den vi nyss upplevt.

Före recessionen som började 2008 var den offentliga ekonomins konjunkturrensade finansiella situation nästan oförändrad i årtal, i medeltal omkring 3 % i relation till bruttonationalprodukten. Den förda finanspolitiken kan således karakteriseras som tämligen neutral. Åren 2009–2010 försämrades det konjunkturrensade finansiella överskottet. I bakgrunden fanns de stimulansåtgärder som vidtagits för att lindra följderna av recessionen. År 2011 förbättras åter det strukturella överskottet något. På grund av de skatteförhöjningar som genomförts i fjol och i år håller finanspolitiken således på att förändras från att ha varit

stimulerande i en mer åtstramande riktning. Åren 2012-2015 är det konjunkturrensade överskottets utveckling och samtidigt finanspolitikens nytändning på ett avgörande sätt beroende av den kommande regeringens finanspolitiska linje.

Tabell 2. Utsikter för den offentliga ekonomin

	2010 milj. eur	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		% av BNP					
Nettokreditgivning per undersektor							
1. Den offentliga ekonomin totalt	-4 427	-2,5	-0,9	-0,7	-0,9	-0,9	-0,9
2. Staten	-9 195	-5,1	-3,9	-3,7	-3,9	-3,8	-3,7
3. -							
4. Lokalförvaltningen	-500	-0,3	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
5. Socialskyddsfonderna	5 268	2,9	3,1	3,1	3,1	3,1	3,0
Offentlig ekonomi							
6. Inkomster totalt	94 355	52,3	52,9	52,8	52,6	52,5	52,4
7. Utgifter totalt	98 782	54,8	53,8	53,5	53,6	53,4	53,4
8. Nettoutlåning	-4 427	-2,5	-0,9	-0,7	-0,9	-0,9	-0,9
9. Ränteutgifter	3 183	1,1	1,4	1,5	1,7	1,8	1,9
10. Primärt överskott	-1 800	-1,4	0,5	0,8	0,8	0,9	1,0
11. Åtgärder av engångsnatur	-378	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Inkomstslag							
12. Skatteinkomster (12=12a+12b+12c)	53 163	29,5	30,2	29,9	29,6	29,5	29,3
12a. Skatter på produktion och import	24 146	13,4	13,7	13,6	13,4	13,3	13,2
12b. Inkomstskatter	28 630	15,9	16,2	16,1	16,0	16,0	16,0
12c. Kapitalskatter	387	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
13. Socialskyddsavgifter	22 692	12,6	12,4	12,5	12,6	12,7	12,7
14. Inkomster av egendom	7 063	3,9	4,3	4,4	4,4	4,5	4,5
15. Övriga inkomster (15=16-12-13-14)	11 437	6,3	6,1	5,9	5,9	5,9	5,9
16.=6. Inkomster totalt	94 355	52,3	52,9	52,8	52,6	52,5	52,5
varav: Skattegrad	75 470	41,9	42,4	42,2	42,1	42,0	41,8
Utgiftsslag							
17. Löntagarsättningar + anv. av mellanprodukter	45 736	25,4	24,7	24,3	24,1	24,0	23,9
17a. Löntagarsättningar (dvs. löner + arbetsg. socskyddsavgifter)	25 988	14,4	13,8	13,5	13,3	13,2	13,1
17b. Användning av mellanprodukter	19 748	11,0	10,9	10,8	10,8	10,8	10,9
18. Sociala transfereringar (18=18a+18b)	37 447	20,8	20,2	20,3	20,3	20,3	20,3
18a. Sociala transfereringar in natura	4 956	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
18b. Sociala förmåner i pengar	32 491	18,0	17,5	17,6	17,6	17,5	17,6
19.=9. Ränteutgifter	3 183	1,1	1,4	1,5	1,7	1,8	1,9
20. Subventioner	2 691	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4
21. Bruttobildning av fast kapital	4 000	2,7	2,6	2,5	2,5	2,4	2,4
22. Övriga utgifter (22 = 23 -17-18-19-20-21)	5 725	3,4	3,4	3,5	3,5	3,5	3,4
23.=7. Utgifter totalt	98 782	54,8	53,8	53,5	53,6	53,4	53,4
varav: Offentlig konsumtion	44 242	24,5	23,9	23,5	23,3	23,2	23,2

Tabell 3. Den offentliga sektorns skuld

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	% av BNP					
1. Bruttoskuldens nivå, % av BNP	48,4	50,1	51,3	53,0	54,6	56,2
2. Bruttoskuld, förändring, %-enh.	4,6	1,7	1,2	1,7	1,6	1,7
Faktorer som påverkar förändringen i bruttoskulden, %-enh.						
3. Primärt underskott	-1,4	0,5	0,8	0,8	0,9	1,0
4. Ränteutgifter	1,1	1,4	1,5	1,7	1,8	1,9
5. Stock-flödejusteringar	2,1	0,8	0,5	0,8	0,7	0,7
varav:						
Nettoanskaffning av finansiella tillgångar	2,9	3,0	3,1	3,0	3,0	2,9
varav: privatiseringsinkomster	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Övriga (inkl. Inverkan av BNP-tillväxten)	-0,6	-2,2	-2,6	-2,3	-2,3	-2,2
Skuldens implicita ränta (= de konsoliderade ränteutgifterna per föregående års skuldnivå * 100)	3,3	3,1	3,2	3,5	3,6	3,6
Övriga variabler						
6. Likvida finansiella tillgångar	101,7	-	-	-	-	-
7. Finansiell nettoskuld (7=1-6)	-53,3	-	-	-	-	-

Tabell 4. Konjunkturernas inverkan på balansen i den offentliga ekonomin

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	% av BNP					
1. BNP, volymförändring, %	3,1	3,6	2,7	2,4	2,1	1,9
2. Den offentliga sektorns finansiella överskott	-2,5	-0,9	-0,7	-0,9	-0,9	-0,9
3. Ränteutgifter	1,1	1,4	1,5	1,7	1,8	1,9
4. Potentiell BNP, förändring, %	1,8	1,8	1,7	1,5	1,3	1,2
bidrag::						
- arbetsinsats	0,4	0,2	0,0	-0,3	-0,5	-0,6
- kapitalinsats	0,1	0,3	0,4	0,4	0,4	0,3
- totalproduktiviteten	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,5
5. Produktionsklyfta	-5,0	-3,3	-2,3	-1,5	-0,7	0,0
6. Konjunkturkomponent i det finansiella överskottet	-2,5	-1,6	-1,2	-0,7	-0,4	0,0
7. Suhdannekorjattu rahoitusjäämä (2-6)	0,0	0,7	0,5	-0,2	-0,5	-0,9
8. Suhdannekorjattu perusjäämä (7+3)	1,1	2,1	2,0	1,5	1,3	1,0

4 Känslighetsanalys och jämförelse med föregående års program

4.1 Riskerna för den ekonomiska utvecklingen och deras inverkan på den offentliga ekonomin

Bastrenden i stabilitetsprogrammet bygger i fråga om åren 2011-2013 på finansministeriets konjunkturprognos från mars 2011. Bastrenden 2014 och 2015 har bedömts utgående från bl.a. uppskattningen av den potentiella produktionstillväxten och utgiftsutvecklingen inom den s.k. tekniska ram som regeringen godkände i mars 2011.

Bastrenden bygger på antagandet att Finlands ekonomi växer tämligen snabbt 2010-2012 i enlighet med konjunkturprognosen, och även efter det beräknas den totala produktionen växa snabbare än den potentiella produktionen. Tillväxten avtar dock klart. Världsekonomin utveckling är dock förenad med stor osäkerhet och Finland är på grund av sin stora exportsektor synnerligen beroende av världsekonomin utveckling. Den senaste tidens händelser inom euroområdet påminner oss om hur känslig situationen är. Trots att t.ex. Greklands, Irlands och Portugals problem inte direkt påverkar Finlands ekonomi mycket genom handelsströmmarna, kan de indirekta effekterna bli betydande. Som vi kunde se för ett par år sedan så har en liten, öppen ekonomi inga möjligheter att skydda sig när den internationella efterfrågan sjunker. Detta skulle också avspeglar sig i statsfinansernas finansiella balans och väsentligt försämra Finlands möjligheter att förbereda sig på utmaningarna från den åldrande befolkningen.

Finlands ställning på den vaknande världsmarknaden är beroende av exportsektorns priskonkurrenskraft. Oron för konkurrenskraftens utveckling har ökat för under den kollektivavtalsperiod som sträckte sig fram till början av 2010 hade de nominella lönerna stigit klart snabbare än i konkurrentländerna. Samtidigt utvecklades arbetets produktivitet dåligt. De kommande löneuppgörelserna har stor inverkan på i vilken position Finland konkurrerar om marknadsandelar efter recessionen. Tilltagande inflation på kort sikt och priskonkurrensen mellan olika arbetstagargrupper försämrar förutsättningarna för återhållsamma löneuppgörelser som stödjer sysselsättningen. Tidigare har uppgörelser som

varit ansvarsfulla med tanke på konkurrenskraften och sysselsättningen stötts med hjälp av skattelättnader. Under kommande år är emellertid den offentliga ekonomin utsatt för stort anpassningstryck, vilket begränsar det skattepolitiska spelrummet. Priskonkurrenskraften påverkas också av hur den gemensamma valutan euron utvecklas.

Om exportmarknaden utvecklas sämre än beräknat minskar de inhemska investeringarna och sysselsättningen utvecklas sämre än uppskattningen enligt bastrenden. Detta kan i sin tur leda till att hushållens konsumtionsbeteende blir försiktigare än beräknat. Om exporten återhämtar sig långsammare än enligt bastrenden kan det därför leda till att totalproduktionen ökar betydligt långsammare än uppskattat.

Huruvida arbetskraftsresurserna kan matchas effektivt och arbetslösheten sjunka påverkas också av var arbetskraften finns geografiskt och hur rörlig den är. Förutsättningarna för olika typer av företagsverksamhet varierar i landets olika delar och därmed varierar också behovet av arbetskraft. Exempelvis brister och problem i anslutning till bostadsmarknadens funktion kan bidra till att det blir svårt att utnyttja arbetskraftsresurserna inom ekonomin. Brister i arbets- och nyttighetsmarknadens funktion kan således leda till en klart sämre utveckling än antagandet enligt grundscenariot.

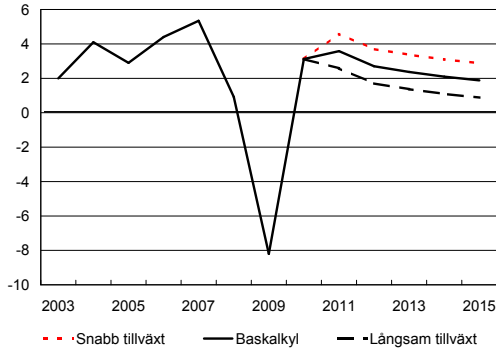
Enbart den ekonomiska tillväxten räcker inte till för att korrigera den offentliga ekonomins finansiella balans så att den återgår till nivån före recessionen. Om de negativa riskerna realiserar drar återhämtningen från recessionen ut på tiden och i slutet av programperioden skulle den offentliga ekonomin vara betydligt svagare än enligt bastrenden. Detta skulle öka behovet av att sanera den offentliga ekonomin ytterligare och göra det ännu svårare att förbereda sig på den åldrande befolkningen.

I figurerna intill visas hur en långsammare respektive snabbare ekonomisk tillväxt än bastrenden påverkar den offentliga ekonomins finansiella balans och skuld. I kalkylerna har man utgått från att produktionsökningen avviker med en procentenhet i vardera riktningen från bastrenden.

I alternativet med långsammare tillväxt blir tillväxtruschen efter recessionen mindre än enligt bastrenden. Ökningen i totalproduktionen stannar på i medeltal knappt 1½ % 2011–2015. Arbetslöshetsgraden skulle stiga till nästan 8 % 2011 och stanna på den nivån till utgången av programperioden. Underskottet i den offentliga ekonomin skulle vara nästan 3 % i slutet av programperioden och skuldförhållandet skulle stiga till 58 %. Detta skulle avsevärt öka den offentliga ekonomins anpassningsbehov.

BNP

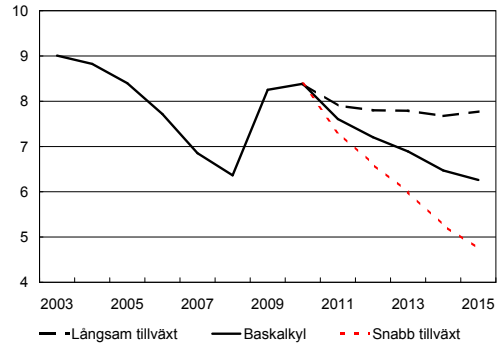
volymförändring, procent

Källa: Statistikcentralen, FM

Arbetslöshetsgraden

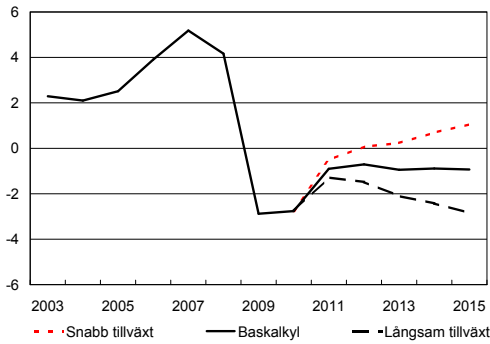
procent

Källa: Statistikcentralen, FM

Offentliga sektorns finansiella sparande

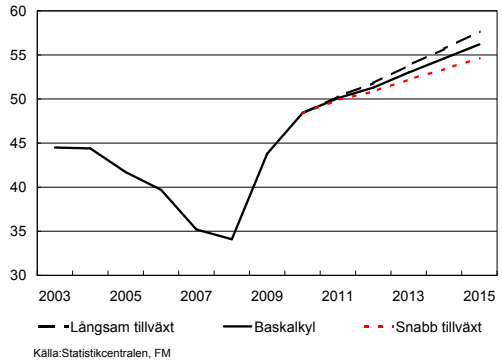
i förhållande till BNP, procent

Källa: Statistikcentralen, FM

Offentliga skuld

i förhållande till BNP, procent

Källa: Statistikcentralen, FM

4.2 Jämförelse med föregående års program

När stabilitetsprogrammets uppdaterades 2009 förutspåddes Finlands samhällsekonomi börja växa på nytt först 2011 efter den djupa recessionen 2009. Återhämtningen från recessionen började dock redan i fjol och i år är tillväxten fortsatt stark. Detta är kanske den viktigaste skillnaden jämfört med föregående program. Krisen lämnar ändå sina spår i den offentliga ekonomins situation under hela programperioden, vilket också konstaterades i föregående program.

När stabilitetsprogrammet uppdaterades föregående gång beräknades bruttonationalprodukten växa endast 0,7 % 2010 och 2,4 % 2011. Dessa uppskattningar har sedermera korrigerats uppåt. Den finländska ekonomin har snabbt börjat växa på nytt efter den recession som följde på finanskrisen. Bakom tillväxten ligger exportefterfrågans samt den inhemska konsumtionens och handelns återhämtning.

I fjol steg konsumentpriserna med drygt 1 %, dvs. ungefär lika mycket som uppskattningen i föregående stabilitetsprogram. Där- emot är inflationstakten 2011 kännbart högre än vad som uppskattades då. I början av året trädde flera skatteändringar i kraft vilka höjer priserna samtidigt som de stigande världsmarknadspriserna på råvaror överförs till de inhemska konsumentpriserna. Systsättningsläget har utvecklats klart bättre än förväntat. Arbetskraften ökade redan under hela fjolåret.

Också den offentliga sektorns finansiella situation är bättre än vad som antogs när stabilitetsprogrammet uppdaterades 2009. Då såg det ut som om underskottet skulle bli större än 3 %, men endast 2010. Som det ser ut nu kommer den offentliga ekonomins finansiella situation att vara starkare och den offentliga ekonomin uppvisa endast ett lätt underskott under programperioden.

Tabell 5. Förändringar jämfört med föregående stabilitetsprogram

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
BNP-tillväxt (%)						
SP-2008	0,7	2,4	3,5	3,0	-	-
SP-2009	3,1	3,6	2,7	2,4	2,1	1,9
Differens, %-enh.	2,4	1,2	-0,8	-0,6	-	-
Den offentliga ekonomins finansiella överskott, % av BNP						
SP-2008	-3,6	-3,0	-2,3	-1,9	-	-
SP-2009	-2,5	-0,9	-0,7	-0,9	-0,9	-0,9
Differens, %-enh.	1,2	2,1	1,6	1,0	-	-
Den offentliga ekonomins bruttoskuld, % av BNP						
SP-2008	48,3	52,2	54,4	56,4	-	-
SP-2009	48,4	50,1	51,3	53,0	54,6	56,2
Differens, %-enh.	0,1	-2,1	-3,0	-3,3	-	-

SP-2008 Uppdatering av stabilitetsprogrammet, december 2008

SP-2009 Uppdatering av stabilitetsprogrammet, februari 2010

5 Den offentliga ekonomins hållbarhet

5.1 Åtgärder för att stärka hållbarheten

Ändring av åldersstrukturen i Finland kommer att avspeglas även i de långfristiga utsikterna för den offentliga ekonomin. Att befolkningen grånar är en följd av två trender: de stora åldersklasserna som föddes i slutet av 1940-talet håller på att uppnå pensionsåldern, och dessutom ökar finländarnas livslängd hela tiden. I den befolkningsprognos för Finland som Statistikcentralen publicerade 2009 antas finländarnas förväntade livslängd öka med 9½ år före 2060, dvs. med ungefär två år per varje kommande decennium. Befolkningen i Finland åldras snabbast på 2010- och 2020-talen, och då är utvecklingen i Finland kraftigast bland EU-länderna. Enligt prognosen minskar Finlands befolkning i arbetsför ålder (15 – 64-åringar) med cirka 170 000 personer under perioden 2009-2030. Antalet som har fyllt 65 år förutspås fördubblas före 2060.

Den åldrande befolkningen och den därmed förknippade minskningen av befolkningen i arbetsför ålder bidrar till att försämra de ekonomiska tillväxtförutsättningarna på lång sikt. Den krympande arbetskraften leder till att den offentliga ekonomins finansiella bas försämras samtidigt som den allt större åldrande befolkningsgruppen ökar de offentliga åldersbundna utgifterna, av vilka pensions-, långvårds- samt hälso- och sjukvårdsutgifterna är de viktigaste. Den åldrande befolkningen försämrar alltså den offentliga ekonomins hållbarhet på lång sikt via två kanaler: försämrad produktionspotential och växande offentliga, åldersbundna utgifter.

Den internationella finans- och ekonomiska kris som bröt ut 2008 avspeglades kraftigt även i den finländska ekonomin och försämrade den offentliga ekonomins hållbarhetsutsikter ytterligare. I hållbarhetskalkylen är den offentliga ekonomins utgångsläge väsentligt sämre nu än före krisen. Under åren före den ekonomiska krisen uppvisade den offentliga ekonomin ett stabilt överskott och skuldförhållandet hade sjunkit till 34 % av totalproduktionen 2008. År 2010 uppvisade den offentliga ekonomin ett underskott på 2½ % och skuldförhållandet hade ökat till 48½ %. Den ekonomiska krisens inverkan på den offentliga ekonomin är delvis tillfällig, och i finansministeriets prognos som sträcker sig

fram till 2015 förväntas den offentliga ekonomins situation förbättras från och med i år när den ekonomiska tillväxten stärks och beskattningen skärps. Trycket på stigande kostnader i anslutning till den åldrande befolkningen sträcker sig däremot flera decennier framöver och att svara på det förblir den största utmaningen för den offentliga ekonomin.

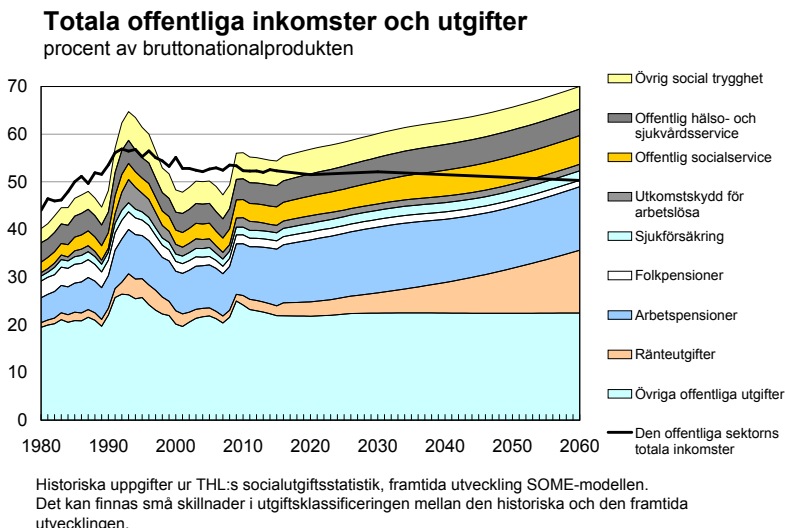
Finland har försökt förbereda sig på att befolkningen åldras med en ansvarsfull ekonomisk politik. Före den ekonomiska krisen minskades den offentliga skulden genom en disciplinerad finanspolitik. Genom att minska skulden och ränteutgifterna skapades tillväxtutrymme för utgifterna för den åldrande befolkningen. En betydande del av de inlutna pensionsavgifterna är fonderade genom pensionssystemet, vilket jämnar ut pensionsfinansieringsbördan mellan generationerna. Tack vare fonderingen behöver pensionsavgifterna inte höjas i samma omfattning som pensionsutgifterna ökar under de kommande decennierna. Pensionssystemet reformerades föregående gång 2005, då man bl.a. kom överens om en livslängskoefficient, som anpassar pensionerna till förändringarna i förväntad livslängd. Med sporrande pensionstillväxt för dem som är nära pensionsåldern försöker man öka incitamenten för att stanna kvar i arbetslivet. Tack vare reformen 2005 har den förväntade pensionsåldern stigit något mera än vad som sattes som mål i samband med reformen, 1,6 år under perioden 2002-2010. Regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna kom även 2009 överens om ett nytt mål där man strävar efter att senarelägga pensioneringen med minst tre år före 2025, men man har inte kommit överens om vilka åtgärder som ska vidtas för att nå målet.

Strävan har varit att utvidga den offentliga ekonomins finansiella bas med en ekonomisk politik som stödjer ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Regeringen och de centrala arbetsmarknadsorganisationerna inledde våren 2010 ett program för hållbar ekonomisk tillväxt och sysselsättning, vars syfte var att hitta olika sätt att stärka den offentliga ekonomins hållbarhet genom att förbättra förutsättningarna för hållbar ekonomisk tillväxt och hög sysselsättning. Som resultat av arbetet lade man fram en mängd åtgärdsförslag som beretts på trepartsbasis och vilkas tidsperspektiv sträcker sig över kommande valperioder. Programmet för hållbar ekonomisk tillväxt och sysselsättning förbättrar kommande regeringars förutsättningar att komma överens om åtgärder som förbättrar den offentliga ekonomins hållbarhet.

5.2 Hållbarhetskalkyl

Hållbarhetskalkylen följer de beräkningsprinciper som man kommit överens om gemensamt inom EU. Skillnaden är dock att vissa nationella prognoser och bakgrundsfaktorer har använts i den mån som det har ansetts motiverat. Kalkylen bygger på den nationella befolkningsprognosen (Statistikcentralen 2009), som avviker något från Eurostats senaste prognos. I den nationella prognosen stiger den förväntade livslängden kraftigare och den antagna invandringen är större än i Eurostats prognos. Den nationella kalkylmodellen för sociala utgifter har utnyttjats för att uppskatta de åldersbundna utgifterna. Utgångspunkt för kalkylen är finansministeriets uppskattning av den ekonomiska utvecklingen fram till 2015.

Ekonomins makroantaganden (sysselsättning, produktivitet och ränta) följer det s.k. basalternativet som gemensamt slagits fast i den arbetsgrupp inom EU:s ekonomisk-politiska kommitté som utreder de ekonomiska effekterna av att befolkningen åldras. Den utveckling av sysselsättningen som presenteras i programmet är något svagare än den som arbetsgruppen förutsåg 2009, där man har beaktat återverkningarna på arbetslösheten av den ekonomiska krisen 2008-2009 på längre sikt. I kalkylen antas sysselsättningsgraden stabilisera sig kring 74 % och arbetslöshetsgraden i närheten av den uppskattade nivån på den strukturella arbetslösheten, cirka 6½ %, efter 2025. Ökningen av arbetets produktivitet antas avta klart på lång sikt från nuvarande 1 ¾ %, bl.a. därför att produktionen blir mer tjänstefokuserad. Medelökningen i bruttonationalprodukten under hela prognosperioden är cirka 1,8 % per år och den baserar sig nästan uteslutande på produktivitetsförbättringar.

I kalkylen antas de åldersbundna offentliga utgifterna öka med cirka 4½ procentenheter i relation till totalproduktionen under perioden 2010-2060. Största delen av den förutspådda ökningen fram till 2060 beror på att långvårdsutgifterna stiger, men också pensions- samt hälso- och sjukvårdsutgifterna ökar klart. Bland de åldersbundna offentliga utgifterna ökar pensionerna snabbast under detta årtionde, och på 2030-talet antas pensionsutgifternas andel av nationalproduktionen börja minska. Ökningen av pensionsutgifterna beror på att arbetspensionerna växer medan folkpensionernas betydelse minskar så småningom. Hälso- och sjukvårds- samt långvårdsutgifterna växer snabbast på 2020- och 2030-talen men ökningen förutspås fortgå även därefter, detta gäller framför allt långvårdsutgifterna. Arbetslöshetsutgifterna håller sig i stort sett på utgångsårets nivå och utbildningsutgifterna sjunker något därför att de unga åldersklasserna krymper. I hållbarhetskalkylen antas andra utgifter än de åldersbundna offentliga utgifterna hållas konstanta i relation till totalproduktionen.

Till följd av den förutspådda befolkningsutveckling som beskrivs ovan och ökningen av de åldersbundna utgifterna i anslutning därtill blir den offentliga ekonomins utvecklingstrend ohållbar på lång sikt. Utan nya åtgärder som stärker den finansiella situationen håller den offentliga ekonomin på att hamna i en situation där kontinuerligt växande underskott leder till en okontrollerad skuldsättningsutveckling. I kalkylen hålls pensionstillgångarna i stort sätt konstanta i relation till totalproduktionen genom att man tillåter pensionsavgifterna att stiga. Den totala skattegraden hålls på utgångsårets (2015) nivå, vilket betyder att statens och kommunernas beskattning lättas upp när pensionsavgifterna stiger. I kalkylen kanaliseras hållbarhetsproblemet i praktiken så att statens och kommunernas skuldsättning ökar.

Enligt kalkylen är hållbarhetsunderskottet i den offentliga ekonomin av storleksklassen cirka 5 % i relation till totalproduktionen 2015. Detta nyckeltal visar hur mycket balansen i den offentliga ekonomin nu borde höjas genom att antingen skärpa beskattningen och/eller gallra bland utgifterna för att den offentliga ekonomins skuldsättning inte ska börja växa okontrollerat när de offentliga utgifterna i anslutning till den åldrande befolkningen växer. Det uppskattade hållbarhetsunderskottet är känsligt för kalkylens bakgrundsantaganden samt för uppskattningen av utgångsårets strukturella balans inom den offentliga ekonomin. En annan indikator som åskådliggör problemet är det överskott som skulle trygga hållbarhet, vars storlek inte påverkas av balansen i utgångsläget. Det överskott som skulle trygga hållbarhet 2015 beräknas vara cirka 4 % i relation till totalproduktionen. Denna uppskattning har hållit sig relativt konstant i de senaste årens hållbarhetsbedömningar.

Hållbarhetsunderskottet är av sådan storleksklass att det inte är förnuftigt att ta igen det enbart med hjälp av utgiftsnedskärningar och skatteåtstramningar, utan för att lösa problemet behövs också strukturella reformer som stärker den ekonomiska tillväxten och den offentliga ekonomins hållbarhet. Till de effektivaste reformerna räknas bl.a. längre arbetskarriärer samt dämpning av de offentliga utgifterna genom att de offentliga välfärdstjänsternas produktivitet förbättras.

Tabell 6: Den offentliga ekonomin 2010-2060, % av totalproduktionen

	2010	2015	2020	2030	2060	2060-2015 för- ändring
Totalutgifter	55,1	53,4	57,2	59,0	69,0	15,6
varav åldersbundna utgifter och arbetslöshetsutgifter	27,6	28,0	29,3	31,2	32,0	4,0
Pensioner	12,5	13,3	14,2	15,0	14,0	0,7
Ålderspensioner	9,1	10,9	12,0	13,1	12,4	1,5
Andra pensioner	3,4	2,5	2,2	1,8	1,6	-0,9
Hälsovård	5,3	5,5	5,7	6,1	6,7	1,2
Långvård	2,0	2,2	2,4	3,1	4,5	2,3
Undervisning	5,9	5,6	5,6	5,6	5,4	-0,2
Arbetslöshet	1,9	1,4	1,4	1,4	1,4	0,0
Ränteutgifter	1,4	1,9	4,4	4,3	13,5	11,6
Totalinkomster	52,3	52,4	53,6	51,4	50,1	-2,3
varav egendomsinkomster	3,9	4,5	4,5	3,6	2,4	-2,1
Nettokreditgivning*)	-2,8	-0,9	-3,6	-7,6	-18,9	-18,0
Bruttoskuld	50,9	59,2	68,4	97,3	292,8	233,6
därav konsoliderad skuld	48,4	56,2	65,4	94,3	289,8	233,6
Pensionstillgångar, brutto	77,0	79,0	81,1	80,5	79,8	0,8
varav konsoliderade likvida pensionstillgångar	63,3	65,3	67,4	66,8	66,1	0,8

*) Fr.o.m. 2015 konjunktursatsat överskott.

Källa: Social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet

	Antaganden, %			
	2015	2020	2030	2060
Ökning i arbets produktivitet	2,1	1,7	1,7	1,7
Tillväxt i BNP-volymer	1,9	1,8	1,8	1,7
Andelen arbetskraft				
män (20-64)	82,2	83,3	84,9	85,3
kvinnor (20-64)	78,5	79,6	81,3	81,8
totalt (20-64)	80,3	81,5	83,1	83,6
Arbetslöshetsgrad	6,3	6,3	6,3	6,3
Andel av befolkningen som är äldre än 65 år, % av hela befolkningen	16,9	22,6	26,1	27,0
Inflation	2,0	2,0	2,0	2,0
Realränta	3,0	3,0	3,0	3,0
Den reella avkastningen från APL-placeringarna	4	4	4	4
Nettoinvandring, personer	15 000	15 000	15 000	15 000
Nativitet	1,85	1,85	1,85	1,85

Källa: Social- och hälsovårdsministeriet, Statistikcentralen, finansministeriet.

5.3 Pensionsfondernas tillgångar

Finlands inkomstrelaterade pensionssystem är ett delvis fonderande förmånsbaserat system, där förmånerna bestäms enligt tiden i arbete och inkomstnivån. Fonderingen är kollektiv och påverkar inte pensionsnivån, utan har till syfte att jämna ut pensionsavgiften mellan generationerna. I samhällsekonomins räkenskapsram inräknas den privata och den kommunala sektorns pensionsfonder i de offentliga socialskyddsfonderna. Genom den reform som genomfördes i början av 2010 blev också statens pensionsfond en del av socialskyddsfonderna, då den tidigare hade hänförts till den statliga sektorn. I räkenskaperna hänförs pensionsfonderna således i sin helhet till socialskyddsfonderna.

Pensionsfondernas konsoliderade marknadsvärde var 138,8 miljarder euro i slutet av 2010. Pensionstillgångarnas marknadsvärde krympte drastiskt på grund av den finansiella och ekonomiska krisen. Aktiekursernas starka återhämtning våren 2009 tillsammans med pensionsfondernas omfattande aktieköp har återställt de sammantagna pensionstillgångarnas värde till den nivå som föregick krisen, cirka 77 % i relation till totalproduktionen i slutet av 2010.

Tabell 7. Marknadsvärde av de till socialskyddsfonderna hörande pensionsfondernas (sektor 13141) placeringar, miljoner euro

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
A. Icke konsoliderade likvida finantillgångar							
AF21 Kontanter	0	0	0	0	0	13	13
AF22 Kontantdepositioner	264	417	530	968	1010	1100	1388
AF29 Övriga depositioner	309	377	246	199	78	175	438
AF331 Penningmarknadsinstrument	2413	2819	2879	1746	4523	5076	4043
AF332 Masskuldebrevslån	35450	39683	43084	42507	38255	38181	39824
AF34 Derivat, netto	90	164	48	1264	1699	664	-90
AF511 Börsnoterade aktier	14768	18648	21767	24773	26446	12300	21258
AF52 Fondandelar	6201	9677	16543	25195	32519	23436	31552
Totalt	59495	71785	85097	96652	104530	80945	98426
% av BNP	40,9	47,2	54,1	58,3	58,2	43,8	57,5
B. Den offentliga sektorns (S.13) skuld till arbetspensionsanstalterna							
AF331 Penningmarknadsinstrument	26	257	42	76	111	80	85
AF332 Masskuldebrevslån	5460	3992	3844	2996	3305	3030	2541
Totalt	5486	4249	3886	3072	3416	3110	2626
% av BNP	3,8	2,8	2,5	1,9	1,9	1,7	1,5
C. Konsoliderade likvida finantillgångar (=A-B)							
AF21 Kontanter	0	0	0	0	0	13	13
AF22 Kontantdepositioner	264	417	530	968	1010	1100	1388
AF29 Övriga depositioner	309	377	246	199	78	175	438
AF331 Penningmarknadsinstrument	2387	2562	2837	1670	4412	4996	3958
AF332 Masskuldebrevslån	29990	35691	39240	39511	34950	35151	37283
AF34 Derivat, netto	90	164	48	1264	1699	664	-90
AF511 Börsnoterade aktier	14768	18648	21767	24773	26446	12300	21258
AF52 Fondandelar	6201	9677	16543	25195	32519	23436	31552
Totalt	54009	67536	81211	93580	101114	77835	95800
% av BNP	37,1	44,4	51,6	56,5	56,3	42,2	56,0
D. Finantillgångar totalt *							
Icke konsoliderade tillgångar	74327	86329	99991	112697	122869	103840	122990
% av BNP	51,1	56,7	63,6	68,0	68,4	56,2	71,8
Konsoliderade tillgångar	67534	81325	95360	108890	118344	99380	119337
% av BNP	46,4	53,5	60,6	65,7	65,9	53,8	69,7

* Derivat, netto

Källa: Statistikcentralen: Finansieringsstatistik

Statens Pensionsfond överfördes till arbetspensionsanstaltens sektor i samband med statistikreformen 2010.

6 Den offentliga ekonomins inkomster och utgifter

6.1 Regeringens linje

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Kiviniemis regering förbinder sig regeringen att bedriva en ansvarsfull och långsiktig finanspolitik. Regeringen fortsätter att följa det ramförfarande som Vanhanens andra regering enades om och följer således den ram som fastställdes för den valperiod som avslutas nu. Ökningen av de offentliga utgifterna dämpas genom att den offentliga sektorn effektiviseras och produktiviteten förbättras. Till de viktigaste åtgärderna hör då kommun- och servicestrukturreformen samt statens produktivetsprogram.

6.2 Den offentliga sektorns inkomster och beskattningen

När det allmänna ekonomiska läget förbättrades började totalproduktionen inom samhällsekonomin öka i fjol. Den stärkta ekonomiska aktiviteten syns med ett visst dröjsmål i den offentliga ekonomins beskattningsutfall. I fjol ökade skatteinkomsterna med 3 %. Beskattningsutfallet ökade av att skatteunderlaget vidgades och genom att den indirekta beskattningen skärptes. I juli 2010 höjdes samtliga mervärdesskattesatser med en procentenhet och samtidigt sänktes momsens på restaurangmat till samma nivå som livsmedelsmomsen, 13 %. Effekterna av ändringarna i beskattningsgrunderna, som genomfördes i mitten av kalenderåret, syns dock fullt ut först i år. Höjningen av skattesatserna ökar skatteintäkterna med 470 miljoner euro 2011 och på årsnivå är inverkan cirka 690 miljoner euro. Momssänkningen på restaurangmat minskar skatteintäkterna med cirka 170 miljoner euro 2011 och med 260 miljoner euro på årsnivå.

Beskattningsutfallet ökar av de ändringar i punktskattegrunderna som trädde i kraft i början av året. Den som är viktigast för beskattningsutfallet hänför sig till höjningen av energiskatterna, som kompenserar det tidigare slopandet av arbetsgivarens folkpensionsavgift. Höjningen gäller alla energipro-

dukter med undantag av trafikbränslen. Höjningen av energiskatterna ökar statens skatteinkomster med 700 miljoner euro. Från början av 2011 höjs även läskedrycksskatten och dessutom införs en godisskatt. Detta beräknas öka skatteintäkterna med 100 miljoner euro på årsnivå.

I baskalkylen på medellång sikt har i fråga om ändringarna i beskattningsgrunderna antagits att progressionen inte tillåts skärpa beskattningen av arbete. De ändringar i beskattningsgrunderna som behövs för att förhindra att höjningen av inkomstnivån skärper beskattningen skulle minska skatteinkomsterna med sammanlagt 1860 miljoner euro åren 2012–2015 beroende på inkomstnivåns utveckling. Häri ingår inflationsjusteringar av inkomstskatteskalorna. Om man enbart nöjer sig med att göra inflationsjusteringar, minskar utfallet med 700 miljoner euro.

Till följd av recessionen har det uppstått ett stort underskott i statsfinanserna. Den förändring av befolkningens åldersstruktur som är inom synhåll hotar fortfarande den offentliga ekonomins finansiella situation. Dessa faktorer skapar tryck på att skärpa beskattningen. Den regering som tillsätts efter valet våren 2011 blir tvungen att ta ställning till hur beskattningen ska utvecklas och i vilken mån skattehöjningar krävs för att stärka den offentliga ekonomin.

Skatteinkomsterna i relation till totalproduktionen stiger under granskningsperiodens första år. Till detta bidrar ändringarna i grunderna för den indirekta beskattningen samt att intäkterna av de mest konjunkturkänsliga skatterna, t.ex. samfundsskatten, skatterna på kapitalinkomster och bilskatten, åter närmar sig normal nivå efter den exceptionellt djupa recessionen. I fråga om beskattningens utfallet av samfundsskatten fördröjs återgången av att företagen kan dra av de förluster som uppkommit under recessionen i beskattningen. De överlåtelseförluster som uppkommit i fråga om kapitalskatterna minskar likaså den beskattningsbara kapitalinkomsten av överlåtelsevinster.

Mot slutet av granskningsperioden sjunker skatteinkomsternas andel av totalproduktionen något, trots att man i kalkylen har antagit att inga betydande ändringar kommer att företas i beskattningsgrunderna. Till detta bidrar att det beräknas att t.ex. vissa punktskatter, t.ex. alkoholskatten, tobaksskatten och efterfrågan på energiprodukter utvecklas återhållsammare än ökningen av totalproduktionen. Den växande efterfrågan på energi dämpas av att fordonens genomsnittliga energieffektivitet förbättras i takt med att bilparken förnyas.

I samband med den sociala inkomstpolitiska uppgörelsen i januari 2009 kom man överens om att höja arbetspensionsavgifterna 2011–2014. Till följd av detta stiger socialförsäkringsavgifternas andel av totalproduktionen på medellång sikt. Såväl arbetsgivarens som arbetstagarens arbetslöshetsförsäkringspremie antas däremot förbli oförändrad under de närmaste åren.

Största delen av den offentliga sektorns förmögenhetsinkomster inflyter till arbetspensionsfonderna. I slutet av 2010 uppgick arbetspensionsfonderna till sammanlagt 139 miljarder euro (77 % av BNP). På medellång sikt fortsätter arbetspensionsfonderna att uppvisa ett överskott, vilket ytterligare utökar placeringsstocken. Höjningen av räntenivån utökar arbetspensionsfondernas

ränteinkomster. Dividendinkomsterna bidrar dessutom till att förmögenhetsinkomsterna ökar. Företagens inkomstutveckling och därmed även utvecklingen av deras utdelning antas vara gynnsam under de närmaste åren. Förmögenhetsinkomsternas andel av totalproduktionen stiger något på medellång sikt.

6.3 Den offentliga sektorns utgifter

Utgifterna inom den offentliga sektorn i Finland växte mycket snabbt i början av 1990-talet, främst på grund av den ekonomiska depressionen. Som högst var den offentliga sektorns totalutgifter i relation till bruttonationalprodukten 65 % 1993, och hade 2007 sjunkit klart till under 50 %. År 2009 steg utgiftsgraden till 55 % när värdet av totalproduktionen krympte drastiskt samtidigt som de offentliga utgifterna ökade med över 5 % till följd av bl.a. stimulansåtgärderna och de s.k. automatiska stabiliserarnas aktivitet. På medellång sikt sjunker utgiftsgraden stegvis, men förblir dock klart högre under hela programperioden än vad den var före den ekonomiska krisen 2008.

År 2010 ökade de offentliga utgifterna med drygt 3 %, dvs. cirka 2 procentenheter mindre än värdet av totalproduktionen. Fram till 2015 beräknas utgifterna varje år öka något mindre än BNP och härmed sjunker utgifterna i relation till BNP med sammanlagt 3 procentenheter från 2009 till 2015.

Den offentliga ekonomins utgiftsutveckling har bedömts utgående från de gällande politiska linjerna, som den nya regeringen naturligtvis kommer att se över. Stabilitetsprogrammets statsfinansiella utgiftsberäkningar innehåller ingen som helst nivåhöjning av de prövningsbaserade utgifterna, så utgiftskalkylen utgår från en mycket återhållsam utgiftsutveckling. Utgiftsökningen i statsbudgeten bygger nästan uteslutande på växande ränteutgifter och ändringar i prisgrunderna för de indexbundna utgifterna. Utgiftskalkylen innehåller inte den nuvarande regeringens utgiftshöjningar av engångsnatur eller utgiftshöjningar som gäller den valperiod som går mot sitt slut. Till dessa utgifter hör bl.a. stimulansåtgärderna, kapitalplaceringarna och vissa årsverkesökningar för viss tid. De konjunkturbundna utgifterna förväntas minska avsevärt före 2015. Å andra sidan saknas i utgiftskalkylen alla prövningsbaserade men sannolika utgiftsposter som den nya riksdagen ska besluta om.

Kommunsektorns utgiftskalkyl baserar sig på att förpliktelserna ligger kvar på nuvarande nivå. I kalkylen ingår en årlig volymökning på ungefär 1 %, vilket motsvarar den ökade efterfrågan på tjänster till följd av att befolkningen blir äldre. Kostnadsnivån beräknas stiga cirka 3 % om året, vilket till stor del beror på den förutspådda inkomstökningen.

I kommunernas trend på medellång sikt tas inte ställning till hur de pågående strukturreformerna av lokalförvaltningen påverkar kommunernas utgiftsutveckling. Kommunernas produktivitet antas förbli oförändrad. Det är osäkert om utgifterna fortsätter att öka till följd av de strukturella reformerna eller om man lyckas realisera den nytta som de möjliggör redan under den kommande valperioden.

Tabell 10. Den offentliga ekonomins utgifter per uppgift

	COFOG-klass	2009	2015
		% av BNP	
1. Allmän offentlig förvaltning	1	7,2	6,4
2. Försvar	2	1,7	1,5
3. Allmän ordning och säkerhet	3	1,5	1,5
4. Främjande av näringslivet	4	5,1	4,4
5. Miljövård	5	0,4	0,4
6. Boende och samhällen	6	0,5	0,4
7. Hälsa- och sjukvård	7	8,0	8,3
8. Fritid, kultur och religion	8	1,2	1,1
9. Utbildning	9	6,6	6,8
10. Social trygghet	10	23,9	22,5
11. Utgifter totalt (=punkt 7= punkt 22 i tabell 2)	Yht.	56,0	53,4

6.4 Den offentliga ekonomins produktivitet

Den åldrande befolkningen och det minskande utbudet av arbetskraft till följd därav samt det hållbarhetsunderskott som uppkommit inom den offentliga ekonomin till följd av den ekonomiska krisen förutsätter att den offentliga sektorns produktivitet förbättras väsentligt. Särskilt krävande är det att höja produktiviteten inom den kommunala sektorn. Under de närmaste åren kan varken statens utgifter eller de offentliga utgifterna i vidare bemärkelse behålla sin tidigare struktur och nivå, utan de måste anpassas till kraven från de nya förhållandena.

Statsförvaltningens produktivitet

Statens produktivetsprogram inleddes 2003 och det har genomförts av flera regeringskonstellationer. Målen i programmet gäller ända till 2015. Utgångspunkten för programmet har inte ändrats, utan ända sedan det inleddes har i bakgrunden funnits målet att minska antalet statsanställda genom att reformera strukturerna, utveckla verksamhetsprocesserna och utnyttja informationstekniken.

Grunden för programmet var den demografiska utveckling som började skönjas i början av 2000-talet, den krympande befolkningen i arbetsför ålder och det ”förändringsfönster” som möjliggjordes av att ett stort antal statsanställda går i pension. Inga behov av att utöka statens uppgifter fanns inom synhåll och informationsteknikens utveckling erbjöd nya möjligheter att utveckla elektroniska tjänster och utnyttja automatiseringen, vilket i ljuset av andras erfarenheter betydde mindre arbetskraftsbehov än tidigare.

I budgeten för 2011 har regeringen förbundit sig till att statens behov av arbetskraft 2011 är totalt 9 645 årsverken (ca 8 %) mindre än 2005. I november 2010 beslöt regeringen att fortsätta med produktivetsprogrammet även 2012–2015. Målet är att statens behov av arbetskraft ska minska med 4 800 årsverken.

Det har visat sig svårt att mäta den offentliga förvaltningens produktivitet och man har inte lyckats utveckla någon gemensam mätmetod trots otaliga försök. I produktivetsprogrammet har man använt årsverken som mätare vid uppföljningen av målen. Även om den inte täcker samtliga delområden av produktiviteten är den klar med tanke på uppföljningen av det uppställda målet. En utgångspunkt för produktivetsprogrammet har hela tiden varit att åtgärderna ska vara konkreta och att deras personalminskande inverkan ska kunna konstateras och där har den aktuella mätaren fungerat.

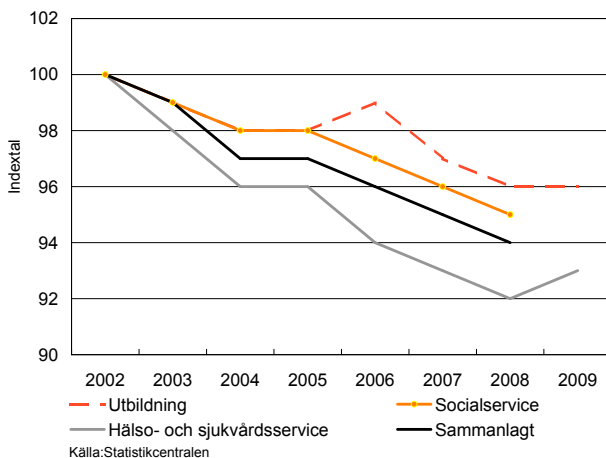
Enligt statens produktivetsstatistik sjönk statens produktivitet 2009. På grund av bristerna i statens produktivetsstatistik går det inte för närvarande att exakt bedöma produktivetsprogrammets effekter eller utvecklingen av ämbetsverkens produktivitet. Det är problematiskt att dra slutsatser enbart utgående från årsresultatet, för bl.a. 2009 års resultat tycktes påverkas av sådana externa faktorer som ändringar i engångsavskrivningarna av infrainvesteringar, statens minskade serviceprestationer under recessionen och säkerställandet av utvecklingsinsatsen och resurserna t.ex. i samband med universitetsreformen. Det är också skäl att fortsätta att utveckla statens produktivetsstatistik för att göra den mera tillförlitlig.

Lokalförvaltningens produktivitet

Den viktigaste utmaningen när det gäller att förbättra den offentliga sektorns produktivitet är att förbättra produktiviteten inom den kommunala sektorn, som är mycket större än statsförvaltningen. Fast mätningen av den offentliga servicens produktivitet är förenad med mätnings- och statistikproblem, visar statistik och undersökningar entydigt att den sammanräknade totala produktiviteten hos kommunernas och samkommunernas utbildnings-, hälso- och sjukvårds- samt socialservice i medeltal sjunkit på 2000-talet. Figuren intill visar hur den kommunala verksamhetens produktivitet utvecklats på 2000-talet:

Den offentliga ekonomins hållbarhetsunderskott är en central utmaning för den offentliga ekonomin. Ungefär hälften av kravet på att utöka de åldersbundna utgifterna på lång sikt riktas mot kommunekonomin. Det är alltså centralt att höja den kommunala servicens produktivitet för att ta igen hållbarhetsunderskottet i den offentliga ekonomin och stabilisera den offentliga ekonomin. Man har beräknat att en årlig produktivetsökning på 0,25 % hos välfärdstjänsterna skulle minska hållbarhetsunderskottet med en procentenhet i relation till brutonationalprodukten. Problemet kan ändå inte lösas enbart genom att höja produktiviteten, men det är ändå en central metod.

Utvecklingen av den totala produktiviteten hos kommunernas och samkommunernas utbildning, hälso- och sjukvårds- samt socialservice (2002=100)

Kommun- och servicestrukturreformen inleddes 2007 och hittills syns verkningarna särskilt i kommunstrukturens utveckling. Under de senaste fem åren, 2007-2011, har 57 kommunsammanslagningar genomförts i Finland. Under denna tid har antalet kommuner minskat med 105, dvs. ungefär en fjärdedel. År 2006 fanns det sammanlagt 431 kommuner i Finland och nu fem år senare är antalet kommuner 336. Servicestrukturerna stärks genom att den service som förutsätter ett större befolkningsunderlag än en kommun sammanförs och genom att samarbetet mellan kommunerna utökas. Kommunerna har bildat samarbetsområden för primärvården och sådana uppgifter inom socialvården som är nära anslutna till primärvården. Före 2013 kommer 66 samarbetsområden att inrättas. Genom en ändring av ramlagen har statsrådet getts befogenheter att förplikta kommunerna att samarbeta kring social- och hälsovården för att uppfylla de förpliktelser avseende befolkningsunderlaget från 2013 som föreskrivs i ramlagen.

Det produktivetsprogram som regeringen inlett för de 20 största kommunerna genomförs i samarbete mellan staten och kommunerna. Utvecklingen gäller delområdena personal, kompetens och arbetshälsa, servicesystemet, processer och elektroniska tjänster, servicenätverk och lokaler, organisation och strukturer, upphandling, ledningssystem samt produktivetsmätare.

7 Finanspolitikens nationella förfaranden och institutioner

Genom de årliga rambesluten för statsfinanserna ändras inte den utgiftslinje som ligger till grund för utgiftsramen och som slagits fast i regeringsprogrammet, utan valperiodens ram justeras tekniskt så att den motsvarar de förändringar som inträffat i pris- och kostnadsnivån samt i budgetstrukturen. Den ram för statsfinanserna som statsrådet beslutat om utgör också anvisning för beredningen av följande års budgetförslag för förvaltningsområdena. I Finland har regeringen förbundit sig att följa den utgiftsregel som man satt upp. Åtgärderna i regeringsprogrammet genomförs i den mån det är möjligt inom gränserna för rambeslutet.

Utgiftsramen för valperioden omfattar maximalt ungefär 3/4 av budgetutgifterna. Utanför ramen står utgifter som förändras i enlighet med konjunkturerna och finansieringsautomatiken, bl.a. utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa, överföringarna till Folkpensionsanstalten enligt folkpensionslagen samt statens andel av utgifterna för utkomststöd. Utanför ramen står dessutom ränteutgifterna för statsskulden, mervärdesskatteutgifter, finansplaceringar samt utgifter där staten fungerar som teknisk betalningsförmedlare.

I Finland ordnas riksdagsval i april 2011. I Finland har det blivit praxis att man i samband med val utvärderar erfarenheterna av ramsystemet under föregående valperioder. De två föregående valperioderna (2003–2007 och 2007–2011) har visat att ett flerårigt ramförfarande som bygger på en utgiftsregel är ett fungerande system. Regeringarna har förbundit sig att iaktta ramförfarandet, varvid utgifterna har hållits inom den angivna ramen. Även i samband med valet 2011 har en arbetsgrupp utvärderat ramförfarandets funktion. Utvärderingen har också byggt på det utvecklingsarbete som gjorts inom EU och rekommendationerna om utvecklande av det nationella finanspolitiska systemet.

Politisk utfästelse att iaktta utgiftsramen har i Finland blivit en allmänt accepterad linje över partifältet. Detta har stärkt finanspolitikens trovärdighet. Ändå är det skäl att ytterligare utveckla de finanspolitiska förfarandena bl.a. för att öka klarheten och genomskådligheten samt i ljuset av erfarenheterna från den ekonomiska krisen.

FINANSMINISTERIET
Snellmangatan 1 A
PB 28, 00023 Statsrådet
Telefon 09 160 01
Telefax 09 160 33123
www.finansministeriet.fi

16b/2011
Finansministeriets publikationer
April 2011

ISSN 1459-3394 (htf.)
ISBN 978-952-251-181-2 (htf.)
ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-251-182-9 (pdf)

TEMATA FÖR
FM:S
PUBLIKATIONSSERIE:

Budgeten
Utvecklande av förvaltningen
Kommunerna
Styrning och
redovisningsskyldighet
Finansmarknaderna
Ekonomiska och
finanspolitiska
översikter
Statens arbetsmarknadsverk
Beskattnig